

โครงการประเมินสถานภาพไทศึกษา
สาขา
สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม หัตถกรรม
โดยได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจาก สกว.

รายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 3

เสนอต่อ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
และ
สถาบันไทศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดย

ศาสตราจารย์ อรศิริ ปาณินท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วีระ อินพันทัง
อาจารย์ ดร.ชัยสิทธิ์ ตำนกิตติกุล
อาจารย์ มาณพ อิศรเดช

②

8

สถาบันไทยศึกษา

รับวันที่ 20 ธ.ค. 41

เวลา 9.00 น. เลขที่ 208

โครงการประเมินสถานภาพไทศึกษา
สาขา
สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม หัตถกรรม
โดยได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจาก สกว.

รายงานความก้าวหน้าครั้งที่ 3

เสนอต่อ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
และ
สถาบันไทศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดย
ศาสตราจารย์ อรศิริ ปาณินท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วีระ อินพันทัง
อาจารย์ ดร.ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติกุล
อาจารย์ มาณพ อิศรเดช

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 คณะผู้ดำเนินการ	2
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	5
1.5 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการ	5
1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับการศึกษา	6

บทที่ 2 การดำเนินงานตั้งแต่เริ่มโครงการ ถึงปัจจุบัน (มิถุนายน 2540 – มีนาคม 2541)

2.1 สรุปผลการดำเนินงานของคณะผู้วิจัย	8
2.2 การแบ่งหมวดหมู่ข้อมูลของเอกสารในแต่ละสาขา	9

บทที่ 3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่สืบค้นได้

3.1 การจัดทำตารางข้อมูลพื้นฐานในแต่ละสาขา	14
3.2 การประเมินคุณค่าจากตารางข้อมูลพื้นฐานของแต่ละสาขา	17

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นในแต่ละสาขา

4.1 สาขาเมืองและชุมชน	19
4.2 สาขาสถาปัตยกรรม	99
4.3 สาขาศิลปกรรม	142
4.4 สาขาสัตตกรรม	172

บทที่ 5 แผนการดำเนินงานในขั้นตอนต่อไป

บรรณานุกรม	191
	193

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

สืบเนื่องจากการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การวิจัยเอกสารเกี่ยวกับการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไท-กะได” จัดโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนวิจัย (ส.กว.) โดยความร่วมมือของสถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้ศึกษารายละเอียดของนักวิชาการสาขาภาษาศาสตร์ ซึ่งได้ใช้วิธีการทางภาษาศาสตร์เปรียบเทียบและศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับการแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งแบ่งเป็น 5 กลุ่มใหญ่ๆ คือกลุ่มไท-กะได, กลุ่มจีน-ทิเบต, กลุ่มมอญ-เขมร หรือม้ง-เมี่ยน หรือมอญ-เขมร และนอกจากนี้การศึกษาโดยใช้เกณฑ์ทางภาษาศาสตร์ยังทำให้สามารถแบ่งกลุ่มคนไทยและกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสัมพันธ์ทางเชื้อสายกับคนไทยได้ประมาณ 70 กลุ่มย่อย ซึ่งตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ในบริเวณต่างๆ ได้แก่ ในประเทศไทย ลาว รัฐชาน ในประเทศพม่า รัฐอัสสัม ในประเทศอินเดีย ภาคเหนือของประเทศเวียดนาม ทางตอนใต้ของประเทศจีนในหลายมณฑล เช่น ยูนนาน กวางสี กวางตุ้ง กุ้ยโจว ฮุนนาน และไหหลำ และคนไทยกลุ่มต่างๆ ที่กล่าวแล้วมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับคนไทยที่ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยด้วย

ในการศึกษารายละเอียดทางวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทย ควรศึกษาให้ครอบคลุมศาสตร์หลายสาขามีใช่เฉพาะแต่เรื่องราวทางภาษาศาสตร์เท่านั้น เนื่องจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรมนั้นมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์จึงควรเป็นการศึกษาแบบสหวิทยาการ

นอกจากนั้นในปัจจุบันถึงแม้จะมีนักวิชาการมากมายที่สนใจค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับคนไทย แต่ก็ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการสืบค้นและการรวบรวมเอกสาร โดยเฉพาะข้อมูลเอกสารนอกประเทศ และเอกสารท้องถิ่นเฉพาะภูมิภาคในประเทศ ปัจจุบันนักวิชาการที่สนใจศึกษาในเรื่องราวดังกล่าว ศึกษาตามความสนใจใฝ่รู้เฉพาะตัวเป็นส่วนใหญ่ และยังไม่มีแหล่งข้อมูลที่สามารถสืบค้นได้ต้องแท้งว่ามีนักวิชาการใดศึกษาเรื่องราวใดเอาไว้แล้วบ้าง และยังขาดการศึกษาค้นคว้าในแง่มุมใดอีกซึ่งคาดว่าจะเอื้ออำนวยต่อการค้นคว้าต่อเนื่องให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เรื่องราวของไทยศึกษาในด้าน ศิลปกรรม ทัศนกรรม และสถาปัตยกรรมก็พบปัญหาเช่นเดียวกัน ปัจจุบันมีนักวิชาการหลายกลุ่มที่สนใจค้นคว้าวิจัย แต่ส่วนใหญ่ข้อมูลเอกสารจะเก็บอยู่เฉพาะในท้องถิ่น นักวิชาการที่สนใจยังอยู่ในวงแคบรวมทั้งหาแหล่งทุนสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในเรื่องราวดังกล่าวได้ยาก โอกาสพิมพ์เผยแพร่แทบไม่มีความเป็นไปได้เลย ทำให้เอกสารวิชาการอยู่ในวงจำกัด ดังนั้นหากดำเนินโครงการที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ถึงผลงานการศึกษาที่มีผู้ดำเนินการทั้งในและนอกประเทศ จะทำให้ทราบได้ว่ายังขาดการศึกษาในด้านใดของแหล่งใดจะเป็นการกระตุ้นให้นักวิชา

การที่สนใจจะทำการวิจัย ได้มีความมั่นใจในการสร้างสรรค์และการศึกษาส่วนใหญ่ เพื่อแลกเปลี่ยน และเพิ่มพูนความรู้ซึ่งกันและกัน และยังเชื่อมโยงไปยังสาขาวิทยาการที่เกี่ยวข้องด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.2.1 เพื่อรวบรวมข้อมูลของไทยศึกษาทางสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และหัตถกรรมของ นักวิชาการของไทยและต่างประเทศ
- 1.2.2 เพื่อทราบความสัมพันธ์ของไทยศึกษาในประเทศ และนอกประเทศ
- 1.2.3 เพื่อสรุปเสนอแนะกลุ่มการศึกษาที่ยังขาดอยู่และสมควรดำเนินการวิจัยเพิ่มเติมทั้ง งานวิจัยภาคสนามและเอกสาร
- 1.2.4 เพื่อให้ นักวิชาการด้านไทยศึกษาได้เข้าใจถึงการวิจัยต่างสาขาและอาจนำไปสู่การ ดำเนินการไทยศึกษาในลักษณะสหวิทยาการต่อไปในอนาคต

1.3 คณะผู้ดำเนินการศึกษา

1.3.1 ที่ปรึกษาโครงการ

13.1.1 รองศาสตราจารย์ ดร.วิโรฒ ศรีสุโร

อาจารย์คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมกลุ่มไท-ลาว

1.3.1.2 ศาสตราจารย์ ดร.ชลธิรา ศัตยวัฒนา

ผู้อำนวยการโครงการไทยศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต
ผู้เชี่ยวชาญด้านหัตถกรรมและสิ่งทอ กลุ่มไท-จีน

1.3.2 หัวหน้าโครงการ

1.3.2.1 ชื่อ นางอรศิริ ปาณินท์

(Mrs. Omsiri Panin)

ตำแหน่ง ศาสตราจารย์ ระดับ 10 ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

คุณวุฒิ ศบ. (สถาปัตยกรรมไทย) มหาวิทยาลัยศิลปากร

Ms. (Tropical Architecture) Pratt Institute, N.Y. USA.

โทรศัพท์ 2215877, 2218837

ประสบการณ์ในงานวิจัย มีความชำนาญงานด้านสถาปัตยกรรม และการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม
ผลงานวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ (ดูภาคผนวก)

1.3.3 ผู้ร่วมวิจัยและผู้ช่วยวิจัย

13.3.1 ผู้ร่วมวิจัย

1. นายวีระ อินพันทัง

(Mr. Veera Inpuntung)

ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระดับ 8 ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรม

ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คุณวุฒิ สดบ. (เกียรตินิยม) มหาวิทยาลัยศิลปากร

สถม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โทรศัพท์ 2215877, 2218837

ประสบการณ์ในงานวิจัย มีความชำนาญทางด้านสถาปัตยกรรม

งานวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ (ดูภาคผนวก)

2. ดร.ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติกุล

(Dr. Chaiyasit Dankittikul)

ตำแหน่ง อาจารย์ระดับ 6 ภาควิชาการการออกแบบและวางผังชุมชนเมือง คณะสถาปัตยกรรม

ศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คุณวุฒิ สดบ. มหาวิทยาลัยศิลปากร

M.Arch & Urban Design

M.L.A

D.of Environmental Design จาก Texas A & M, MU.

โทรศัพท์ 2215877, 2218837

ประสบการณ์ในงานวิจัย มีความชำนาญงานด้าน การออกแบบและวางผังชุมชนเมือง และ

ภูมิสถาปัตยกรรม

งานวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ (ดูภาคผนวก)

3. นายมานพ อิศรเดช

(Mr. Manop Isaradej)

ตำแหน่ง อาจารย์ระดับ 6 ภาควิชาทฤษฎีศิลป์ คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์
มหาวิทยาลัยศิลปากร

คุณวุฒิ คบ.(ศิลปศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศคม. (โบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์) มหาวิทยาลัยศิลปากร

ศคม. (ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม) มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประสบการณ์ในงานวิจัย : มีความชำนาญงานด้านประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และ
ประณีตศิลป์

ผลงานวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ (ดูภาคผนวก)

3.3.3.2 ผู้ช่วยวิจัย

1. ผู้ช่วยวิจัยระดับปริญญาโท

- ชื่อ นายอนันต์ ปาณินท์

คุณวุฒิ ศบ.(จิตรกรรม) มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประกาศนียบัตรชั้นสูง สาขาภาพพิมพ์ จาก Atelier Heyter, Paris.

(ทุนรัฐบาลฝรั่งเศส)

ประสบการณ์ในการวิจัย : สรรานุกรมสำหรับเยาวชน เล่ม 13 หัวข้อ จิตรกรรมไทย

หน้าที่ในการช่วยวิจัย : ตรวจสอบข้อมูลที่เป็นภาษาฝรั่งเศส

- นายสมคิด จิระทัศนกุล

คุณวุฒิ สดบ.มหาวิทยาลัยศิลปากร

ศคม. (ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม) ม.ศิลปากร

M.Arch. (Architectural Conservation) Calholic University USA.

ประสบการณ์ในการวิจัย มีความชำนาญงานด้านประวัติศาสตร์และการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

ผลงานที่พิมพ์เผยแพร่ (ดูภาคผนวก)

2. ผู้ช่วยวิจัยระดับปริญญาตรี

- ชื่อ นางสาวนิลบล รุ่งเรืองผล

คุณวุฒิ ศบ.(มัณฑนศิลป์) มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประสบการณ์ในการช่วยวิจัย : การศึกษาเพื่ออนุรักษ์เมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณเกี่ยว
เนื่อง

: เรือนพื้นดิน ไทย-มอญ

หน้าที่ในการช่วยวิจัย : ตรวจสอบข้อมูลท้องถิ่นภาคอีสานและภาคกลาง

- ชื่อ นางสาวเก็ชมนันท์ น่วมบุญดี

คุณวุฒิ สดบ. มหาวิทยาลัยศิลปากร

- ชื่อ นายอรรถกฤษณ์ ศาสตรระจุ

คุณวุฒิ วทบ. (มหาวิทยาลัยมหิดล) ในโครงการนานาชาติ กำลังศึกษาปริญญาโทที่
ศินทร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน้าที่ในการช่วยวิจัย ตรวจสอบข้อมูลที่เป็นภาษาอังกฤษ

3.3.3.4 เจ้าหน้าที่การเงิน

นางสาวณัฏฐา ไทยนิยม

ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บริหารการเงินและบัญชี ระดับ 6 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มศก.

3.3.3.5 เลขานุการโครงการ

นายสมศักดิ์ ชาน้ำเพชร

ตำแหน่ง นักวิชาการโสตทัศนศึกษาระดับ 5 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มศก.

1.4. ขอบเขตของการศึกษา

1.4.1 สัมภาษณ์ภาพทศศึกษาทางด้านการสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และหัตถกรรม ที่ข้อมูลครอบคลุมที่เป็นคนไทย และกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับคนไทย จากหลักฐานเอกสารจากแหล่งข้อมูลทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และเอกสารที่จะสำรวจตีความจะเป็นเอกสารภาษาไทย อังกฤษ และฝรั่งเศสเท่านั้น

1.4.2 เสนอแนะหัวข้อการศึกษาและแนวทางการศึกษา (TOR) ที่ยังขาดอยู่ทั้งในขอบเขตของการศึกษาเฉพาะสาขา (สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และหัตถกรรม) และการผสมผสานในลักษณะของสหวิทยาการในกลุ่มของ 3 สาขา ทั้งนี้อาจเสนอให้นักวิชาการในท้องถิ่นที่ทำการศึกษามาก่อนเพื่อให้มีการศึกษาที่ต่อเนื่องกัน หรือเสนอเฉพาะหัวข้อเพื่อเปิดให้มีการเพิ่มพูนนักวิจัยใหม่ หรือเสนอทั้งสองวิธีก็ได้

1.5. ขั้นตอนและวิธีดำเนินการ

1.5.1 ขั้นตอนและวิธีการในการรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมองค์ความรู้จากเอกสารของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศทางด้านทศศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสาขาสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และหัตถกรรมจะได้รวบรวมจากเอกสารดังนี้

1.5.1.1 งานวิจัย

1.5.1.2 หนังสือหรือตำรา

1.5.1.3 บทความวิจัยและบทความทางวิชาการที่เสนอในการประชุมทั้งระดับ
ท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

1.5.1.4 วิทยานิพนธ์ และสารนิพนธ์ในระดับบัณฑิตศึกษา

1.5.1.5 บทความวิจัยและ/หรือบทความทางวิชาการที่เสนอข้อคิดอันทรงคุณค่า
ต่อการศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวเนื่อง ทั้งนี้อยู่ในดุลพินิจของคณะผู้วิจัย

1.5.2 ขั้นตอนและวิธีการในการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลในการสำรวจสถานภาพไทยศึกษาสาขาสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และ
หัตถกรรมนี้ มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1.5.2.1 จัดกลุ่ม ลำดับเนื้อหาสรุปที่เป็นข้อเท็จจริงของเอกสารวิชาการ โดยจะรวมเอกสาร
กลุ่มนี้ไว้ในภาคผนวก

1.5.2.2 วิเคราะห์ถึงภาพรวมของการศึกษาในแต่ละสาขา ปัญหาและอุปสรรค

1.5.2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และหัตถกรรม

1.5.3 วิธีการสังเคราะห์และสรุป

1.5.3.1 สังเคราะห์องค์ความรู้จากเอกสารในแต่ละกลุ่ม โดยยึดความสัมพันธ์ระหว่าง
กลุ่มชาติพันธุ์ไททั้งในและนอกประเทศ

1.5.3.2 สรุปผลที่ได้จากการศึกษาเฉพาะกลุ่ม และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของการ
ศึกษา

1.5.3.3 เสนอแนะโครงการศึกษา (TOR) ที่ยังขาด และศึกษาถึงกลุ่มนักวิชาการในแต่ละ
ท้องถิ่นที่เป็นแหล่งที่ตั้งของการศึกษาภาคสนามที่ยังขาด เพื่อให้การศึกษาใน
อนาคตมีความต่อเนื่อง และกระจายการปฏิบัติงานวิชาการและวิจัยไท
ศึกษาสู่ท้องถิ่น

1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1.6.1 คาดว่าจะได้คำตอบของคำถามต่างๆ ที่ตั้งไว้ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา อัน
ประกอบด้วย

1.6.1.1 ข้อมูลทางวิชาการเกี่ยวกับไทยศึกษาทางด้านสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และ
หัตถกรรมมีมากน้อยเพียงใด?

1.6.1.2 นักวิชาการในภูมิภาคใด กลุ่มใด ที่ทำการศึกษาดังกล่าว?

1.6.1.3 การศึกษาในแต่ละสาขานั้นหนักในเนื้อหาประเภทใด เพราะเหตุใด?

1.6.1.4 ความสัมพันธ์ในการศึกษาในแต่ละสาขา ระหว่างกลุ่มไทยในประเทศและนอก
ประเทศมีหรือไม่ เพราะเหตุใด?

- 1.6.1.5 ความสัมพันธ์ทางวิชาการเกี่ยวเนื่องระหว่างสถาปัตยกรรม ศิลปกรรม และหัตถกรรมเท่าที่พบจากการศึกษามีหรือไม่ และเกี่ยวเนื่องในลักษณะใด?
- 1.6.2 คาดว่าจะสามารถวิเคราะห์ถึงเนื้อหาที่ยังไม่มีผู้ทำการศึกษา และเสนอแนะความเป็นไปได้ในการศึกษาเกี่ยวเนื่องเพิ่มเติม ทั้งการศึกษาภาคสนามและภาคเอกสาร
- 1.6.3 คาดว่าจะมีความเข้าใจร่วมกันในวิชาการต่างสาขา เพื่อนำไปสู่การวิจัยด้านไทศึกษา ซึ่งเป็นลักษณะสหวิชาการในอนาคต

บทที่ 2 การดำเนินงานตั้งแต่เริ่มโครงการ (20 มิถุนายน 2540) จนถึงปัจจุบัน (มีนาคม 2541)

2.1 สรุปผลการดำเนินงานของคณะผู้วิจัย

2.1.1 การวางแผนการดำเนินการ

คณะผู้ดำเนินงานโครงการ อันประกอบด้วย นักวิจัยในโครงการ 4 คน ผู้ช่วยวิจัย เจ้าหน้าที่การเงิน และเลขานุการโครงการ ได้ดำเนินการประชุมเพื่อจัดการโครงการและพิจารณาความก้าวหน้าในการดำเนินการทุกเดือนๆ ละ 1 ครั้ง

ในการดำเนินการที่ผ่านมา ได้มอบหมายคณะผู้ดำเนินการวิจัยในการรับผิดชอบการศึกษา ดังนี้

- ศาสตราจารย์ อรศิริ ปาณินท์ หัวหน้าโครงการรับผิดชอบข้อมูลด้านเมืองและชุมชน พร้อมทำการวิเคราะห์ผลงานทุกสาขา
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วีระ อินพันทัง รับผิดชอบข้อมูลด้านสถาปัตยกรรม
- ดร.ชัยสิทธิ์ ด่านกิตติกุล รับผิดชอบข้อมูลด้านศิลปกรรม
- อาจารย์ มาณพ อิศรเดช รับผิดชอบข้อมูลด้านหัตถกรรม

2.1.2 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่จะดำเนินการค้นคว้าแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- แหล่งข้อมูลจากกรุงเทพฯ คือจากห้องสมุดต่างๆ ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร
- แหล่งข้อมูลส่วนภูมิภาค เน้น 2 แหล่ง คือ ภาคเหนือ และภาคอีสาน
- แหล่งข้อมูลต่างประเทศ โดยการประสานงานกับสถาบันการศึกษาที่มีการศึกษา (เฉพาะข้อมูลภาษาไทย อังกฤษ และฝรั่งเศส)

2.1.3 ระยะเวลาการสืบค้นข้อมูลและวิเคราะห์

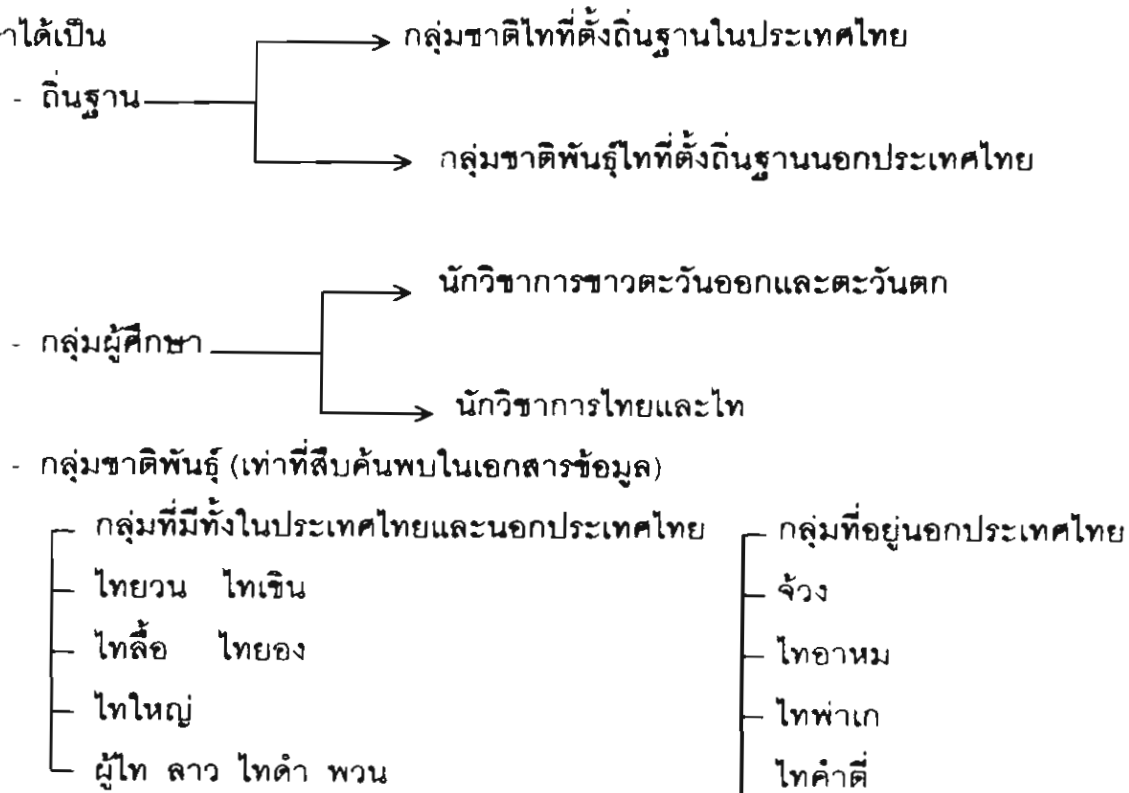
ได้จำกัดช่วงเวลาของการสืบค้นข้อมูลออกเป็น 3 ช่วงเวลา คือ

- มิถุนายน - สิงหาคม - สรุปปริมาณและแยกกลุ่มข้อมูลโดยสังเขป
- กันยายน - ตุลาคม - สรุปปริมาณ และแยกกลุ่มข้อมูลครั้งที่ 2 ซึ่งรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลส่วนภูมิภาคแล้ว
- พฤศจิกายน - สรุปปริมาณและแยกกลุ่มข้อมูลครั้งสุดท้ายเพื่อทำการวิเคราะห์สรุป
- ธันวาคม - กุมภาพันธ์
 - วิเคราะห์ และแยกข้อมูลของเอกสารวิชาการในแต่ละสาขา
 - ประเมินความเชื่อถือได้ของข้อมูลในแต่ละสาขา
 - วิเคราะห์กลุ่มนักวิชาการที่ทำการศึกษา

- สรุปผลการวิเคราะห์
- เสนอแนะในการดำเนินงานต่อเนื่อง

2.2 การแบ่งหมวดหมู่ข้อมูลของเอกสารการศึกษาในแต่ละสาขา

ตามประเด็นหลักที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ (บทที่ 1:1.2) สามารถจำแนกประเด็นในการศึกษาได้เป็น

จากการแยกกลุ่มและหมวดหมู่เอกสารตามประเด็นที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ได้นำไปสู่ประเด็นที่กำหนดตามศาสตร์ที่ใช้ในการประเมินดังนี้

2.2.1 ประเด็นที่กำหนดตามศาสตร์ที่ใช้ในการประเมินของสาขาเมืองและชุมชน

2.2.1.1 งานที่ศึกษาประกอบด้วย เรื่องราวของ

- เมือง
- ชุมชนเมือง
- ชุมชนชนบทหรือหมู่บ้าน

2.2.1.2 เนื้อหาหลักของการศึกษา แยกได้ดังนี้

- ประวัติการสร้างและการตั้งถิ่นฐาน
- ระบบนิเวศน์ที่เกี่ยวข้องกับเมืองและชุมชน
- ลักษณะทางกายภาพและองค์ประกอบ
- อิทธิพลของความเชื่อต่อลักษณะทางกายภาพ

- พัฒนาการของเมืองและชุมชน
 - โลกทัศน์และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ
 - วัฒนธรรมท้องถิ่นกับเมือง และชุมชน
 - การอนุรักษ์เมืองและชุมชน
- รายละเอียดของงานที่ทำการศึกษา
- เมือง - การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนที่มีความสัมพันธ์ของกลุ่มทางกายภาพที่มีองค์ประกอบที่ครบถ้วน ทั้งการอยู่อาศัย การเมือง การปกครอง สังคม และเศรษฐกิจ
- ชุมชนเมือง - การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนที่มีกลไกของสังคมที่เกี่ยวข้องกับเมือง แต่มีการแบ่งย่อยเฉพาะตัวมีความเป็นศูนย์กลางของกลุ่มย่อย
- ชุมชนชนบท - การตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนในท้องถิ่นที่มีความสำคัญน้อยกว่าชุมชนเมืองในแง่ของความเป็นศูนย์กลาง เป็นชุมชนรอบนอกของชุมชนเมือง
- รายละเอียดของเนื้อหาหลักที่ทำการศึกษา
- ประวัติการสร้างและการตั้งถิ่นฐาน - เป็นการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ที่ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของการสร้างเมือง ชุมชนเมือง และชุมชนชนบทกับลักษณะของความเหมาะสมตามภูมิภาค และยุคสมัยของการตั้งถิ่นฐานในแต่ละพื้นที่
- ระบบนิเวศน์ที่เกี่ยวข้องกับเมืองและชุมชน - การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งผลต่อระบบนิเวศน์ ซึ่งมีมาแต่โบราณและยังทรงคุณค่ายิ่งปัจจุบัน
- ลักษณะทางกายภาพและองค์ประกอบ - เป็นการศึกษาถึงผังกายภาพของเมือง ชุมชนเมืองและชุมชนชนบทว่ามีองค์ประกอบสำคัญอะไรบ้าง และองค์ประกอบต่างๆ มีความสัมพันธ์กันอย่างไร
- อิทธิพลของความเชื่อต่อลักษณะทางกายภาพ - การศึกษาถึงความเชื่อที่มีต่อการกำหนดตำแหน่งขององค์ประกอบต่างๆ ของเมือง
- พัฒนาการของเมืองและชุมชน - การศึกษาของพัฒนาการตั้งแต่อดีตของเมืองและชุมชนต่างๆ

โลกทัศน์และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ - การศึกษาสภาพแวดล้อมทั้ง
 ธรรมชาติและมนุษย์สร้างที่เกี่ยวข้องกับระบบการดำรงชีวิตใน
 เมือง ชุมชนเมือง และชุมชนชนบท
 วัฒนธรรมท้องถิ่นกับเมืองและชุมชน - ความสัมพันธ์ของผังกายภาพของ
 เมืองและชุมชนที่มีต่อวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น
 การอนุรักษ์เมืองและชุมชน - การศึกษารายละเอียดและประเมินคุณค่าของ
 เมืองและชุมชนเพื่อการอนุรักษ์

- เนื้อหาเกี่ยวกับเมืองและชุมชนเท่าที่ค้นคว้าได้

เนื้อหาจากเอกสารที่นักวิชาการทั้งไทย ไทย และต่างประเทศได้ศึกษาเท่าที่ค้นพบจาก
 เอกสารจำนวน 153 รายการ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ดังนี้

- ไทยวน ไทยเขิน	ในและนอกประเทศไทย
- ไทลื้อ ไทยอง	ในและนอกประเทศไทย
- ไทใหญ่	ในและนอกประเทศไทย
- ผู้ไท	ในประเทศไทย
- ลาว	นอกประเทศไทย
- ไทดำ	ในและนอกประเทศไทย
- พวน	ในประเทศไทย
- จ้วง	นอกประเทศไทย
- ไทอาหม	นอกประเทศไทย
- ไทพ่าเก	นอกประเทศไทย
- ไทคำดี	นอกประเทศไทย

2.2.2 ประเด็นที่กำหนดตามศาสตร์ที่ใช้ในการประเมินของสาขาสถาปัตยกรรม

2.2.2.1 งานที่ศึกษาประกอบด้วย

- ศาสนสถาน - งานสถาปัตยกรรมประเภทวัด และสถาปัตยกรรมที่จัดสร้างขึ้นเพื่อ
 ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาทุกประเภทของกลุ่มไท
- บ้าน - อาคารอันเป็นที่อยู่อาศัย รวมทั้งสิ่งก่อสร้างที่องค์ประกอบของ
 บ้าน เช่น ศาลา รั้ว ประตูฯ
- อาคารเบ็ดเตล็ด - อาคารประเภทอื่นนอกเหนือจากศาสนสถานและบ้าน เช่น
 ร้านค้า ยุ้งฉาง เถียงนา เป็นต้น รวมทั้งสิ่งปลูกสร้างตามคติ

ความเชื่อ เช่น เสาหลักบ้าน ศาลพระภูมิ ศาลผี หรือศาลบูชา
เทพเจ้าต่างๆ เป็นต้น

2.2.2.2 เนื้อหาสาระ

การศึกษางานสถาปัตยกรรมประเภทต่างๆ ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญต่อไปนี้

ประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม - การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งเน้นเนื้อหาสาระ
ในการกำหนดแบบอย่างงานสถาปัตยกรรมตามสมัยที่งาน
สถาปัตยกรรมได้สร้างขึ้น

ปรัชญา ความเชื่อ คตินิยม - การศึกษาเพื่อสืบค้นที่มาทางความคิดในการสร้าง
สรรค์งานสถาปัตยกรรม

รูปแบบงานสถาปัตยกรรม - การศึกษาการออกแบบงานสถาปัตยกรรมซึ่งครอบ
คลุมเรื่องการวางผัง การจัดประโยชน์ใช้สอย ปริภูมิและรูปทรง
องค์ประกอบ โครงสร้าง วัสดุ และวิธีการก่อสร้างและการประดับ
ตกแต่ง

การอนุรักษ์ - การศึกษารายละเอียดของเนื้อหาด้านต่างๆ ของงานสถาปัตย
กรรม รวมถึงการประเมินคุณค่าทางสถาปัตยกรรมและสภาพ
ของอาคาร เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการอนุรักษ์

การประยุกต์รูปแบบ - การศึกษารูปแบบงานสถาปัตยกรรมเพื่อเป็นความรู้พื้น
ฐานในการนำไปประยุกต์ใช้ในงานออกแบบสถาปัตยกรรมที่
สร้างขึ้นใหม่ หรือการศึกษารูปแบบงานสถาปัตยกรรมที่แปร
เปลี่ยนไปจากรูปแบบเดิม

2.2.3 ประเด็นที่กำหนดตามศาสตร์ที่ใช้ในการประเมินของสาขาศิลปกรรม

2.2.3.1 งานที่ศึกษาประกอบด้วย

- ภาพเขียน - เป็นงานเขียนภาพลงบนสื่อวัสดุต่างๆ
- จิตรกรรม - เป็นงานเขียนภาพลงบนผนังอาคารโดยเฉพาะอาคารทางศาสนา
- ประติมากรรม - เป็นงานเกี่ยวข้องกับงานฝีมือซึ่งมีลักษณะเป็น 3 มิติ

2.2.3.2 เนื้อหาหลักของการศึกษา ในประเภทของงานทั้ง 3 กลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้ การ
ศึกษางานศิลปกรรมครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญดังต่อไปนี้

- ประวัติศาสตร์ เป็นการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของงานศิลปกรรม
- ปรัชญาความเชื่อ คตินิยม การศึกษาถึงอิทธิพลที่มีต่อการสร้างงานศิลปกรรม

- รูปแบบงานศิลปกรรม เป็นการศึกษาถึงรูปแบบงานศิลปกรรมซึ่งมีลักษณะเฉพาะ
- การอนุรักษ์งานศิลปกรรม ศึกษารายละเอียดและประเมินคุณค่าของงานศิลปกรรมเพื่อการอนุรักษ์
- ความสัมพันธ์ระหว่างศิลปกรรมกับองค์ประกอบอื่นๆ ศึกษาถึงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องระหว่างงานศิลปกรรมกับสภาพแวดล้อมของงานศิลปกรรมนั้นๆ

2.2.4 ประเด็นที่กำหนดตามศาสตร์ที่ใช้ในการประเมินของสาขาหัตถกรรม

2.2.4.1 งานที่ศึกษาประกอบด้วย

- เครื่องปั้นดินเผา
- เครื่องโลหะ ได้แก่ เงิน ทอง ทองเหลือง สัมริด ฯลฯ
- เครื่องจักสาน
- เครื่องไม้
- ผ้าและหัตถกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับผ้า

2.2.4.2 เนื้อหาหลักของการศึกษาแยกกลุ่มได้ดังนี้

- หัตถกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับการดำรงชีวิต ซึ่งแยกประเภทย่อยได้ 2 ประเภท
- หัตถกรรมที่ใช้ในชีวิตประจำวัน
- หัตถกรรมที่เกี่ยวกับการทำอาชีพ จะได้แต่หัตถกรรมในการทำอาชีพหลัก อาชีพรอง อันรวมไปถึงเครื่องมือที่จำแนกตามเพศด้วย
- หัตถกรรมที่เกี่ยวกับเครื่องแต่งกาย
- หัตถกรรมอันเกี่ยวกับประเพณีและความเชื่อ อันได้แก่หัตถกรรมอันเกี่ยวกับ

ประเพณีการกิน การแต่งงาน การตาย ตลอดจนความไปถึงหัตถกรรมอันเกี่ยวกับความเชื่อดังเดิมด้วย

บทที่ 3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่สืบค้นได้

ข้อมูลเบื้องต้นที่สืบค้นได้นอกจากจะแบ่งกลุ่มตามศาสตร์ที่ใช้ในการประเมินของแต่ละสาขาแล้ว ยังจำเป็นต้องแบ่งกลุ่มข้อมูลอื่นๆและวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มข้อมูลแต่ละกลุ่ม เพื่อประเมินความเชื่อถือได้ของเอกสารวิชาการต่างๆที่สืบค้นด้วย และนำมาประกอบเป็นตารางแสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านต่างๆ คือ เมืองและชุมชน สถาปัตยกรรม ศิลปกรรมและหัตถกรรม

3.1 จัดทำตารางข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการในแต่ละสาขา

ในตารางข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ให้เห็นถึงภาพรวมของข้อมูลในแต่ละกลุ่มประกอบด้วย กลุ่มข้อมูลดังนี้ คือ

3.1.1 เอกสารวิชาการกลุ่มชาติพันธุ์

กลุ่มชาติพันธุ์ที่แยกบรรจุลงในตารางข้อมูลนี้ประกอบด้วย

- ไทยวน ไทยเขิน
- ไทลื้อ ไทยวน
- ไทใหญ่
- ผู้ไท ลาว ไทดำ พวน
- จ้วง
- ไทอาหม
- ไทพ่าเก
- ไทคำตี้

3.1.2 กลุ่มนักวิชาการ

กลุ่มนักวิชาการจะแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ที่สามารถประเมินให้เห็นลักษณะของความสนใจของนักวิชาการตามภูมิภาคได้เป็น 4 กลุ่ม

- ไทย คือ กลุ่มนักวิชาการในประเทศไทย
- ไท หมายถึงกลุ่มนักวิชาการกลุ่มชาติพันธุ์ไทนอกประเทศทั้งหมด
- ตะวันออก คือ นักวิชาการกลุ่มเอเชีย และปาซิฟิก
- ตะวันตก คือ นักวิชาการกลุ่มยุโรปและสหรัฐอเมริกา

3.1.3 ประเภทของเอกสาร

เอกสารวิชาการที่สืบค้นมามีหลายลักษณะ ดังนั้นจึงแบ่งประเภทของเอกสาร เพื่อให้สื่อความหมายถึงคุณค่าและนำนักทางวิชาการออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

- หนังสือ หมายถึงเอกสารที่เป็นหนังสือต่อเนื่องกันตลอดทั้งเล่มในเนื้อหาที่ต้องการสืบค้น
- งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ทั้งสองประเภทจัดในกลุ่มเดียวกัน เพราะมีระเบียบวิธีดำเนินงานในลักษณะเดียวกัน สามารถระบุวัตถุประสงค์ชัดเจน และผลสรุปที่เป็นรูปธรรม
- บทของหนังสือ พบหนังสือที่มีได้มีบทต่างๆต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกัน อาจมีหลายเนื้อหาสาระ หรือหลายนักวิชาการที่เขียนแต่ละบทกัน
- บทความในวารสาร หมายถึงวารสารวิชาการหรือกึ่งวิชาการที่มีนักวิชาการที่มีผลงานที่เชื่อถือได้ มีการศึกษาค้นคว้าและอ้างอิง
- เอกสารสัมมนา หมายถึงเอกสารที่ผลิตเพื่อการประชุมหรือการสัมมนาทางวิชาการทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ อาจจัดอยู่ในรูปของการวิจัยสรุป หรือเอกสารที่เสนอข้อมูลหรือแนวทางการพัฒนาความรู้ก็ได้

3.1.4 ลักษณะของผลงาน

- งานข้อมูลทั่วไป หมายถึงเอกสารที่เสนอข้อมูลพื้นฐานของการศึกษาลักษณะงานดังกล่าว อาจจะออกมาในรูปของหนังสือ บทของหนังสือ บทความวิชาการจากวารสาร หรือเอกสารประกอบการประชุมสัมมนาก็ได้ หรืออื่นๆก็ได้ยกเว้นงานวิจัยและวิทยานิพนธ์
- งานพัฒนาความรู้ หมายถึงเอกสารทุกประเภทที่เสนอแนวคิดเพื่อกระตุ้นให้มีการค้นคว้าศึกษาต่อเนื่องไป หรือเสนอแนวคิดเฉพาะตัวของผู้เขียน ลักษณะงานประเภทนี้อาจเห็นได้ในเอกสารทุกประเภท แม้แต่งานวิจัยและวิทยานิพนธ์
- งานศึกษาวิเคราะห์ หมายถึงเอกสารวิชาการที่มีบทวิเคราะห์สรุปในตนเอง เอกสารดังกล่าวอาจเป็นได้ทุกประเภทของงานไม่ว่าจะเป็นหนังสือ งานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ บทของหนังสือ บทความในวารสาร เอกสารสัมมนา หรืออื่นๆไม่จำกัดความยาวหรือสั้น ซึ่งลักษณะงานดังกล่าวนี้ที่นักวิจัยที่ค้นคว้าจะต้องทำความเข้าใจให้ต้องแท้ เพราะผลงานประเภทหลังนี้ถือว่ามีคุณค่าต่อการประเมินสูงสุดใน 3 ประเภท แต่อย่างไรก็ดีผลงานประเภทงานพัฒนาความรู้บางชิ้นอาจได้รับการประเมินให้มีคุณค่าอย่างสูงได้เช่นกันหากเป็นผลงานที่เป็นเอกสารนำร่องที่กระตุ้นให้นักวิชาการอื่นๆ ทั้งในสาขาวิชาเดียวกันและต่างสาขาวิชาได้มีการศึกษาต่อเนื่อง

3.1.5 เนื้อหาสาระ

เนื้อหาสาระของเอกสารในแต่ละสาขาจะจำแนกออกตามรายละเอียดของศาสตร์ที่ใช้ในการประเมิน ตามที่ระบุในบทที่ 2 (2.3.1-2.3.4)

3.1.5.1 เนื้อหาสาระของเอกสารด้านชุมชนและเมือง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

- ประเภทของงาน ได้แก่การแยกประเภทของการเน้นในการศึกษาในเรื่องของ
 - เมือง
 - ชุมชนเมือง
 - ชุมชนชนบท
- ประเด็นของเนื้อหา แยกประเภทออกเป็น
 - ประวัติการตั้งถิ่นฐาน
 - ระบบนิเวศน์
 - ลักษณะทางกายภาพ
 - ความเชื่อต่อกายภาพ
 - การพัฒนา
 - โลกทัศน์ และสภาพแวดล้อม
 - วัฒนธรรมท้องถิ่น และ
 - การอนุรักษ์ฯ

3.1.5.2 เนื้อหาสาระของเอกสารวิชาการด้านสถาปัตยกรรมแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

- ประเภทของงาน ได้แก่
 - ศาสนสถาน
 - บ้าน
 - อาคารเบ็ดเตล็ด
 - ฯลฯ
- ประเด็นของเนื้อหา แยกประเภทออกเป็น
 - ประวัติศาสตร์
 - ปรัชญา ความเชื่อ คตินิยม
 - รูปแบบ (การจัดผัง ประโยชน์ใช้สอย ที่ว่าง รูปทรง โครงสร้าง วัสดุและวิธีการก่อสร้าง)
 - การอนุรักษ์
 - การประยุกต์และพัฒนาารูปแบบ

3.1.5.3 เนื้อหาสาระของเอกสารวิชาการด้านศิลปกรรม แบ่งออกเป็น

- ประเภทของงาน ได้แก่
 - ภาพเขียน
 - งานจิตรกรรม
 - งานประติมากรรม
- ประเด็นของเนื้อหา แยกเป็น
 - ประวัติศาสตร์
 - ปรัชญา ความเชื่อ คตินิยม
 - รูปแบบงานศิลปกรรม
 - โลกทัศน์และสภาพแวดล้อม
 - ความสัมพันธ์ระหว่างงานศิลปกรรมกับองค์ประกอบอื่นๆ

3.1.5.4 เนื้อหาสาระของเอกสารวิชาการด้านหัตถกรรม แบ่งออกเป็น

- ประเภทของงาน ได้แก่
 - เครื่องไม้
 - เครื่องปั้นดินเผา
 - เครื่องโลหะ
 - เครื่องจักสาร
 - ผ้าและหัตถกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับผ้า
- ประเด็นของเนื้อหา แยกเป็น
 - หัตถกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับการดำรงชีวิต
 - หัตถกรรมอันเกี่ยวกับการแต่งกาย
 - หัตถกรรมอันเกี่ยวกับประเพณีและความเชื่อ

3.2 การประเมินคุณค่าจากตารางข้อมูลพื้นฐานของแต่ละสาขา

3.2.1 คุณค่าของเอกสารแต่ละรายการ

เนื่องจากการประเมินคุณค่าของเอกสารวิชาการเหล่านี้เป็นการประเมินเชิงคุณภาพ จึงต้องศึกษาจากรายละเอียดและเนื้อหาของเอกสาร การพิจารณาเปรียบเทียบจากตารางข้อมูล จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การพิจารณามีความเที่ยงตรงและมีความเชื่อถือได้มากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องราวลักษณะของงานและเนื้อหาสาระดังจะเห็นได้ว่า หากลักษณะของงานวิชาการอยู่ระดับสูงกว่าการเสนอข้อมูลทั่วไปมาถึงการพัฒนาความรู้และการวิเคราะห์ อีกทั้งมีเนื้อหาครบถ้วนตามศาสตร์ที่เสนอในการประเมิน เอกสารนั้นๆถือว่ามีคุณค่ามากพอที่จะยกมาศึกษาวิเคราะห์ในชั้น

ต่อไป แต่ในอีกแง่หนึ่งหากเอกสารมีลักษณะของงานเป็นข้อมูลทั่วไป แต่มีรายละเอียดของเนื้อหาสาระครบถ้วน สามารถใช้เป็นเอกสารเพื่อการค้นคว้าต่อเรื่องได้ ก็นับว่าเอกสารดังกล่าวมีคุณค่ามากพอที่จะยกมาศึกษาวิเคราะห์ต่อไป ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาลงลึกในรายละเอียดของเอกสารทุกรายการอย่างถ่องแท้ก่อนบรรจุลงในตารางข้อมูลในแต่ละสาขา

3.2.2 กลุ่มของเอกสารวิชาการและชาติพันธุ์

การจัดหมวดหมู่เอกสารวิชาการแต่ละสาขาแยกตามกลุ่มชาติพันธุ์บรรจุลงในตารางข้อมูล ทำให้เราสามารถเรียงลำดับการศึกษาก่อนหลังในงานวิชาการแต่ละกลุ่มได้สะดวก และยังอาจทราบได้ว่าเอกสารนี้เป็นเอกสารนำร่องในการศึกษาค้นคว้าในแต่ละชาติพันธุ์

2.2.3 กลุ่มนักวิชาการ

จากตารางข้อมูลพื้นฐานจะบ่งบอกได้ชัดเจนว่ากลุ่มชาติพันธุ์ใดที่เป็นที่สนใจในการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการจากภูมิภาคใด มีการค้นคว้าร่วมกันด้วยหรือไม่ หรือมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามช่วงเวลาเพิ่มขึ้นหรือไม่

2.2.4 ประเภทของเอกสาร

เพื่อพิจารณาในตารางข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการเกี่ยวเนื่องกับแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ จะทราบได้ทันทีว่าน้ำหนักของเอกสารในแต่ละกลุ่มเป็นประเภทใด ซึ่งส่งผลถึงความเชื่อถือได้ในกลุ่มข้อมูลนั้นๆ

3.2.5 ลักษณะของเอกสาร

จะช่วยตอกย้ำความแม่นยำและความเชื่อถือได้ของเอกสารให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.2.6 เนื้อหาสาระ

กลุ่มเนื้อหาสาระซึ่งแยกเป็น ประเภทของงานและประเด็นของเนื้อหา จะสามารถทราบจากตารางข้อมูลได้ทันทีว่า ปริมาณความสนใจของนักวิชาการมุ่งเน้นไปที่จุดใดในเนื้อหา และท้ายสุดสามารถวิเคราะห์ได้ว่ายังขาดการศึกษาในเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นในแต่ละสาขา

4.1 สาขาเมืองและชุมชน

เอกสารวิชาการไทยศึกษาในสาขาเมืองและชุมชนเท่าที่สืบค้นได้มีปรากฏ 153 รายการ โดยสามารถแยกเป็นเอกสารที่ศึกษาถึงกลุ่มชาติพันธุ์ไทยต่างๆ ทั้งในประเทศและนอกประเทศ ไทยดังนี้

- กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน ไทยจีน	51	รายการ
- กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลื้อ ไทยยอง	30	รายการ
- กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ไทอาหม	25	รายการ
- กลุ่มชาติพันธุ์ไท-ลาว ซึ่งรวม ผู้ไทย ลาว ไทดำ พวน	38	รายการ
- กลุ่มชาติพันธุ์จ้วง	9	รายการ
- กลุ่มชาติพันธุ์ไทพ่าเก	1	รายการ
- กลุ่มชาติพันธุ์ไทคำตี้	1	รายการ

เมื่อได้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเอกสารทั้งหมดแล้ว ได้นำมาจัดกลุ่มเพื่อการวิเคราะห์ โดยอาศัยตารางแสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชนแยกตามกลุ่มชาติพันธุ์ที่ระบุไว้ข้างต้น ดังมีรายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆดังนี้คือ

- กลุ่มชาติพันธุ์
- กลุ่มนักวิชาการ
- ลักษณะงาน
- เนื้อหาสาระ
 - ประเภทงาน
 - ประเด็นของเนื้อหา

จากตารางแสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการของเมืองและชุมชนซึ่งแยกตามกลุ่มชาติพันธุ์แล้ว ผลสรุปสุดท้ายจะได้จัดทำตารางแสดงสถานภาพไทยศึกษาในสาขาเมืองและชุมชน โดยการสรุปตารางข้อมูลพื้นฐานทั้งหมดเข้าด้วยกัน ซึ่งจะสามารถเห็นภาพรวมของสถานภาพไทยศึกษาในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ และยังสามารถสรุปการศึกษารวมทั้งหมดของกลุ่มชาติพันธุ์ในสาขานี้ ซึ่งจะทำให้เห็นภาพรวมของสถานภาพไทยศึกษาของสาขาเมืองและชุมชนได้อย่างชัดเจน และยังสามารถทราบถึงการเน้นหนักในการศึกษาตามประเด็นของเนื้อหาได้อย่างชัดเจนอีกด้วย ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตาราง แสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชน

ลำดับ	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ ไทยวน และไทเขิน	กลุ่มนักวิชาการ				ประเภทของเอกสาร						ลักษณะงาน			เนื้อหาสาระ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
		ชน	ญ	บชญวช	บชญวช	บชญวช	บชญวช	อื่นๆ	อื่นๆ	อื่นๆ	อื่นๆ	อื่นๆ	อื่นๆ	อื่นๆ	อื่นๆ	อื่นๆ	อื่นๆ	ประเด็นของเนื้อหา																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
																		งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน	งาน

ตาราง แสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชน

ลำดับ	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน และไทจีน	กลุ่มนักวิชาการ				ประเภทของเอกสาร						ลักษณะงาน			เนื้อหาสาระ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
			นง	บธอญ	บศญ	อญ	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก	อญก

ตาราง แสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชน

ลำดับ	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน และไทเขิน	กลุ่มนักวิชาการ				ประเภทของเอกสาร						ลักษณะงาน		เนื้อหาสาระ							
		นพ.	มอ.	มว.	มอ.	อ.	อ.	อ.	อ.	อ.	อ.	อ.	อ.	ประเด็นของเนื้อหา							
														อ.	อ.	อ.	อ.	อ.	อ.	อ.	อ.
25														อ.							
26																					
27																					
28																					
29																					
30																					
31																					
32																					

ตาราง แสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชน

ลำดับ	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ ไทยวน และไทเขิน	กลุ่มนักวิชาการ				ประเภทของเอกสาร						ลักษณะงาน			เนื้อหาสาระ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							
															ประเด็นของเนื้อหา																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							
		อนญ	ญ	บชอญ	บชญ	อญ	อญญ	อญญญ	อญญญญ	อญญญญญ	อญญญญญญ	อญญญญญญญ	อญญญญญญญญ	อญญญญญญญญญ	อญญญญญญญญญญ	อญญญญญญญญญญ	อญญญญญญญญญญ	อญญญญญญญญญญ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
33	"รอยอดีตบนสายตาดูเมือง 700 ปี ช่วงหลวง ช่วงเมือง" (สมิทธิ อ่องสกุล, 2539)	•																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				</

ตาราง แสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชน

ลำดับ	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน และไทจีน	กลุ่มนักวิชาการ				ประเภทของเอกสาร						ลักษณะงาน			เนื้อหาสาระ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
		กอนญ	ญ	บธอญ.๖๖๒	บศทญ.๖๖๒	อื่นๆ	เอกสารทั่วไป	เอกสารเฉพาะ	เอกสารพิเศษ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	ประเด็นของเนื้อหา																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								
																ประเภทงาน	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ	เอกสารอื่นๆ

ตาราง แสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชน

ลำดับ	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ ไทยวน และไทจีน	กลุ่มนักวิชาการ				ประเภทของเอกสาร						ลักษณะงาน			เนื้อหาสาระ	
		ไท ถิ่น	ไท	บอฮอญจีน	บสญจีน	อญญท	รทพญจีนญ/รชญจีน	อญญท	อญญท	อญญท	อญญท	อญญท	อญญท	อญญท	อญญท	อญญท
47	"ประวัติศาสตร์เมืองเชียงตุง" (รัตนพร เศรษฐกุล, 2537) "ประเพณีสักการะบูชาอากัษบ้าน" (รัตนพร เศรษฐกุล, 2537) "ตลาดนัดเมืองเชียงตุง" (ประชัน รักพงษ์, 2537) "Chianglung : Important Place Names and Terms (Lisee Albert, 1994) "เมืองเชียงตุงจากข้อมูลไทจีน" (พรรณเพ็ญ เครือไทย, 2537)	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
48		○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
49		○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
50		○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
51		○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○

● กลุ่มชาติพันธุ์ไท ในประเทศไทย : 1 - 43 ไทยวน, 44 - 51 ไทจีน

○ กลุ่มชาติพันธุ์ไท นอกประเทศไทย

สถานภาพการศึกษา

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน และไทเขิน

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนและไทเขิน ตามข้อเท็จจริงคือกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันหรือที่เราเรียกกันคุ้นหูว่ากลุ่มล้านนานั้นเอง เมื่อกล่าวถึงกลุ่มล้านนาในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย คนทั่วไปมักจะนึกถึงชาวเชียงใหม่ เชียงราย แต่แท้จริงแล้ว กลุ่มล้านนาตามความเข้าใจแบบไทยๆ รวมไทใหญ่ ไทยเขิน และไทลื้อ เข้าไว้ด้วยเพราะมีถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดแถบภาคเหนือตอนบนเช่นเดียวกัน ในการศึกษาเพื่อประเมินสถานภาพไทศึกษา ด้านสถาปัตยกรรม เมืองและชุมชนนี้จะไม่กล่าวถึงกลุ่มล้านนา แต่จะแยกศึกษาเป็นกลุ่มไทยวน หรือกลุ่มโยนกเชียงแสน ซึ่งมีศูนย์กลางที่เชียงใหม่ และกลุ่มไทยเขิน ซึ่งตามความจริงมีกระจายตัวทั้งในและนอกประเทศ แต่ตามที่เสนอแต่ต้นว่า เรามักเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ไทในภาคเหนือตอนบนเป็นกลุ่มเดียวกัน ซึ่งรวมไทเขินเอาไว้ด้วย ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจง่ายถึงเมืองและชุมชนของกลุ่มนี้ จะได้จำแนกเรื่องราวของกลุ่มไทยวน คือกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศ และกลุ่มไทเขินจะเน้นกลุ่มไทเขินนอกประเทศโดยเฉพาะที่เชียงตุง

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน

เอกสารวิชาการที่จัดเป็นเอกสารนำร่องในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับชาติพันธุ์ไทในประเทศไทย คือ “ไทยวน คนเมือง” (สงวน โชติสุวรัตน์, 2512) ซึ่งเป็นเอกสารที่ชี้แจงว่า กลุ่มชาติพันธุ์ไทนอกประเทศที่มาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยนั้นกลุ่มไหนปักหลักตั้งบ้านเรือนอยู่ ณ ที่ใด เช่น ไทยองจากเมืองยองมาอยู่ที่ลำพูน ในหลายๆตำบล เช่น เวียงยอง ประตูป่า ป่าซาง บ้านโฮ้ง และลี้ (——— : 163) กลุ่มไทเขินจากเชียงตุง มาอยู่ที่บ้านวัวลาย และบ้านนันทาราม เชียงใหม่ ไทลื้อจากสิบสองพันนามาอยู่ที่อำเภอเชียงคำ อำเภอปง อำเภอเทิง อำเภอเชียงของ และอำเภอเชียงแสน ไทใหญ่จากรัฐฉานมาอยู่ที่แม่ฮ่องสอนเป็นส่วนใหญ่ และกระจายตัวอยู่ในอำเภอฝาง บ้านกาด สันป่าตอง ในจังหวัดเชียงใหม่ (——— : 165) เอกสารนี้ได้เสนอเรื่องราวของการตั้งถิ่นฐานของไทยวนอธิบายถึงชุมชนชนบทว่าการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนปลูกเป็นหมู่ๆ ตามพื้นที่ราบใกล้แม่น้ำ ลำห้วย ลำเหมือง รอบๆหมู่บ้านเป็นนา ไร่ และมีป่าละเมาะหรือป่าโปร่งที่เรียกว่า “ป่าแพะ” บริเวณหมู่บ้านจะสังเกตเห็นได้จากระยะไกล เพราะมีทิวไม้เขียวชอุ่มล้อมรอบหมู่บ้าน บางหมู่บ้านมีทางเกวียนขนานไปกับลำเหมืองที่มีน้ำสะอาดไหลรินตลอดปี บ้านเรือนในหมู่บ้านปลูกเป็นระเบียบภายในบริเวณบ้านมีช่วงบ้านที่เจ้าของจะรักษาความสะอาดเสมอ ในพื้นที่บริเวณบ้านปลูกไม้ผลยืนต้นและพืชผักสวนครัว รั้วบ้านมี 3 ลักษณะ คือรั้วตาแสง รั้วสลาบ และ รั้วคั่ว บางบ้านนิยมปลูกเพิงเล็กๆไว้ติดกับประตูทางเข้าบ้านทำเป็นร้านขายของจำเป็นต่างๆ เรียกว่า “ตูปกาด” ที่ตูปกาดจะมีร้านน้ำสำหรับเอื้อเพื่อแก่ผู้สัญจรผ่านไปมาด้วย (——— : 20) บริเวณบ้านนอกจากปลูกผักผลไม้ ยังมีการปลูก “ผามวัวผามควาย” ผามนี้บางที่เรียกว่า “แหล่ง” หรือคอกนั่นเอง ใกล้ผามวัวผามควายจะมี “ก้างเฟือง” ที่เก็บฟางปลูกไว้เป็นโรงโม่ มุงใบตองตึง (——— : 203) บ้านที่มี

ฐานะดี มักจะมีเกวียนเทียบวัดคู่ "ล้อจัว" เพื่อใช้ขนข้าวเปลือกมาใส่ยุ้งฉาง (เยี่ยข้าว) และสิ่งที่ขาดไม่ได้คือ บ่อน้ำบาดาล ซึ่งมักจะมีหลังคาคลุมเพื่อรักษาความสะอาดด้วย บริเวณใกล้ๆบ้านมักจะสร้างห้องอาบน้ำ "ต้อมน้ำ" ไว้ใกล้บริเวณสวนครัว

ในหมู่บ้านมีช่วงบ้าน เสาหลักบ้าน และเสือบ้านหรือเทวดาบ้าน ซึ่งมักสร้างศาลได้ต้นไม้ใหญ่.....จากรายละเอียดของ "ไทยวน คนเมือง" (สงวน โชติสุวรรณ์, 2512) จะพบว่าเราสามารถเข้าใจจินตนาการถึงสภาพทางกายภาพของหมู่บ้านไทยวนได้อย่างละเอียด มองเห็นความร่มรื่น อุดมสมบูรณ์ สะอาด และอยู่เย็นเป็นสุขของชาวบ้าน

เอกสารในช่วงเวลาเดียวกัน "ประเพณีไทยในภาคเหนือ" (สงวน โชติสุวรรณ์, 2512) บรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ของไทยวนในภาคเหนือแต่แฝงไว้ถึงลักษณะของบ้าน และหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับประเพณีนั้นๆด้วย ทำให้มองเห็นภาพหมู่บ้าน และชุมชนไทยวนได้พอประมาณในลักษณะของข้อมูลทั่วไป เอกสาร 2 ฉบับของสงวน โชติสุวรรณ์นี้ นับเป็นเอกสารนำร่องให้นักวิชาการรุ่นหลังได้ใช้เป็นพื้นฐานในการค้นคว้าต่อเนื่อง โดยเฉพาะหนังสือ "เรือนล้านนาไทยและประเพณีการปลูกเรือน" (อนุวิทย์ เจริญศุภกุล และ วิวัฒน์ เตมียพันธ์, 2512) ซึ่งเป็นหนังสือที่แสดงข้อมูลทั่วไป แนวการพัฒนาความรู้ และการศึกษาวิเคราะห์เบ็ดเสร็จในเล่มเดียว และสืบเนื่องจากเอกสารนี้มีเอกสารสืบเนื่อง คือ "โลกทัศน์ล้านนา และเอกลักษณ์ทางสภาพแวดล้อมกายภาพของแหล่งพำนักอาศัยและเรือนล้านนา" (วิวัฒน์ เตมียพันธ์, 2540) ซึ่งนับเป็นเอกสารวิชาการที่ศึกษาถึงเมือง ชุมชนเมือง ชุมชนชนบท ระบบนิเวศน์ โลกทัศน์กับสภาพแวดล้อม ความเชื่อ และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สมบูรณ์ มีการผสมผสานระหว่างความเชื่อกับพื้นที่ใช้สอยในหมู่บ้าน ในบ้าน กล่าวถึงระบบนิเวศน์ของไทยวนที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีความสร้างสรรค์สูงมาก เป็นการศึกษาาระบบนิเวศน์ที่มีความสำคัญต่อชีวิต..... ระบบการขุดหนองน้ำลำเหมืองภายในชุมชนต่างๆที่เมืองและหมู่บ้านนั้นเป็นโครงข่ายทางระบบนิเวศน์ที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของชุมชนอย่างมากด้วย.....(วิวัฒน์ เตมียพันธ์, 2512 : 59) และท้ายบทยังแสดงความสนใจต่อการอนุรักษ์ชุมชน ป่าไม้และสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมเอาไว้ด้วย นับเป็นเอกสารที่วิเคราะห์ถึงเมือง ชุมชนเมือง ชุมชนชนบทของไทยวนในประเทศไทยที่มีคุณค่ายิ่ง

"Ban Mae Mai A Northern Thai Village : A Socio Agricultural Case Study" (Haagensen Hans, 1976) และ "Lampang Notes on Architecture and Town Plan" (Thomson Jorgen Rahbek, 1976) เป็นเอกสารที่นักวิชาการตะวันตกศึกษาถึงชุมชนเมือง และชุมชนชนบทของไทยวน เน้นความสำคัญที่จังหวัดลำปาง เอกสารดังกล่าวเป็นข้อมูลทั่วไป และข้อ

คิดเห็นกว้างๆของนักวิชาการต่อสภาพทางกายภาพของเมืองและชุมชน และนักวิชาการชุดเดียวกันได้ศึกษาและสำรวจบ้านและหมู่บ้านในเอเชีย ผลิตเอกสาร "Two House in Thailand" (Tomson Jagen Rahbek, 1982) และ "A Socio Architectural Case Study of North Thailand" (Haagensen Hans, 1982) เอกสารนี้ต่างไปจากเอกสารปี ค.ศ. 1976 เนื่องจากมีการศึกษาลงลึกในรายละเอียดมากขึ้น กล่าวถึงลักษณะทางกายภาพของเมือง ชุมชน และการพัฒนาที่เน้นการคงอยู่ของวัฒนธรรมท้องถิ่น

เอกสารที่ศึกษาเมือง และชุมชน จากประวัติศาสตร์ "ประวัติความเป็นมาของล้านนาไทย" (ฮันท์ เพนธ์, 2526) และ "เที่ยวเมืองล้านนา" (ไมเคิลไรท์, 2529) เป็นเอกสารที่กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐาน ประวัติศาสตร์เกี่ยวเนื่องให้เห็นภาพชุมชนได้อย่างสังเขป "ตลาดพื้นบ้านล้านนา" (อรศิริ ปาณินท์, 2526) และ คู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านกายภาพประเภทวัด เล่มที่ 2 : วัดในภาคเหนือ" (อรศิริ ปาณินท์ และคณะ, 2528) เป็นเอกสารที่ศึกษาเชื่อมโยงระหว่างผังกายภาพของชุมชน ตลาด และวัดเพื่อเสนอแนะการพัฒนาในเชิงอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น การศึกษาและวิเคราะห์มีครบถ้วนตั้งแต่เมือง ชุมชนเมือง และชุมชนชนบท รวมทั้งสภาพทางกายภาพปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการศึกษาเป็นกลุ่มไทยวนในภาคเหนือตอนบน

"The Spirit Cults and Superstition in Thai Habitation : A Case Study in Northern Region" (Santi Chantavilaseong, 1987) เป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก ณ มหาวิทยาลัยมิชิแกน สหรัฐอเมริกา เป็นเอกสารที่เน้นการศึกษาด้านวัฒนธรรม แต่สะท้อนให้เห็นภาพของกลุ่มชน หมู่บ้าน และชุมชนที่ผูกพันกับประเพณีและความเชื่อของชาวไทยวนในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

ในการประชุมนานาชาติไทยศึกษา ครั้งที่ 4 ณ เมืองคุนหมิง ยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน และครั้งที่ 5 ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ปรากฏเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเมืองและชุมชนหลายรายการ อาทิเช่น "Comment on the History and Culture of Hari punchai" (Maul Robert Bruce, 1990), "Where and What was Yonok" (Hill Ronald c, 1990) และ "The Village in Context : Arenas of Social Action and Historical Change in Northern Thai Peasant Classes" (Ritchie Mark A., 1993) เอกสารทั้ง 3 รายการเน้นความสำคัญของชุมชนเมือง และชุมชนชนบทของกลุ่มไทยวน ภาคเหนือตอนบน และได้เสนอแนวความพัฒนาความรู้ในเชิงอนุรักษ์และพัฒนาเอาไว้ด้วยพอสังเขป "บ้านไทยวน ที่ดอยสะเก็ด" (อรศิริ ปาณินท์, 2538) ได้เสนอรายละเอียดของหมู่บ้าน และบ้านของกลุ่มไทยวน เน้นพื้นที่ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ที่ยัง

มีหมู่บ้านไถยวนที่บ่งบอกถึงสภาพวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่หลายหมู่บ้าน เอกสารได้เสนอลักษณะทางกายภาพที่ผสมผสานกับภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับระบบนิเวศน์ และความเชื่อที่ส่งผลมายังพื้นที่ในหมู่บ้าน โลกทัศน์และสภาพแวดล้อมที่สัมพันธ์กับการอยู่อย่างร่มเย็นของชาวไถยวนให้เห็นภาพที่เป็นชีวิตของหมู่บ้านชนบทของไทยอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และมานุษยวิทยาที่ผนวกเอาเนื้อหาของเมืองและชุมชนเข้าไว้อย่างแจ่มชัด ปรากฏหลายรายการ เช่น “พื้นเมื่อน่านอนบับวัดพระเกิด” (สรวิศ อ่องสกุล, 2539), “ชุมชนโบราณในแอ่งเชียงใหม่ ลำพูน” (สรวิศ อ่องสกุล, 2539), “ประวัติศาสตร์ล้านนา ช่วงหลวง ช่วงเมือง” (สมโชติ อ่องสกุล, 2539) “วันสร้างเมืองเชียงใหม่” (ล้อม เพ็งแก้ว, 2539), “ตามรอย ปิแอร์ โอรต์ สู่นิคมเชียงใหม่สมัยพระพุทธเจ้าหลวง” (พิชญ จันทวิทัน, 2539) เป็นเอกสารทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สามารถศึกษาถึงสภาพทางกายภาพของเมืองและชุมชนได้อย่างดี และมีแนวคิดที่เสนอไว้เพื่อให้ผู้สนใจวิเคราะห์และศึกษาต่อเนื่อง

ในการประชุมนานาชาติไทยศึกษาครั้งที่ 6 ณ จังหวัดเชียงใหม่ ปรากฏเอกสารวิชาการหลายรายการที่มีคุณค่าต่อวิชาการด้านเมืองและชุมชน อาทิเช่น “ผังเมืองเชียงใหม่ในฐานะเมืองประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต” (สมโชติ อ่องสกุล, 2539), “นครประวัติศาสตร์ : อนุรักษ์และพัฒนาเชียงใหม่” (ปรานอม ต้นสุขนันท์, 2539), “ป่าไปสึฟู : ความสัมพันธ์โยนรัฐ มองโกล. (ประพฤทธ์ ศุภรัตน์เมธี และ วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2539) เอกสารเหล่านี้เน้นความสำคัญของประวัติศาสตร์กับการตั้งถิ่นฐาน โดยเฉพาะเอกสาร “ผังเมืองเชียงใหม่ ในฐานะเมืองประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต” (สมโชติ อ่องสกุล, 2539) เป็นเอกสารที่มีคุณค่ามาก เพราะได้ศึกษาผังเมืองเชียงใหม่ในแง่คิดของนักประวัติศาสตร์ ที่ทำให้เกิดจินตภาพทางกายภาพได้อย่างเด่นชัดและเห็นภาพรวมของเมืองตั้งแต่ประวัติศาสตร์ ปัจจุบัน และคาดการณ์ในอนาคตไว้อย่างครบถ้วน อันได้แก่ ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานได้อ้างอิงประวัติการสร้างทั้งแง่การเมือง การปกครอง และระบบนิเวศน์ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคติความเชื่อต่างๆที่เกี่ยวข้อง เช่น ความเชื่อที่มีผลต่อการกำหนดตำแหน่งของพื้นที่ต่างๆในเมือง เช่น ช่วงเมือง เสาอินทรีล หอคำ กลุ่มบ้านราชฎาร วัด ถิ่นฐานของช่างประณีตศิลป์ต่างๆในเมือง รวมทั้งกล่าวถึงพื้นที่นอกกำแพงเมืองโดยรอบด้วย และให้ความเห็นว่า.....โครงสร้างทางกายภาพโดยสังเขปของผังเมืองเชียงใหม่ในอดีตสะท้อนให้เห็นโครงสร้างทางการเมืองการปกครองที่เป็นระบบศักดินาอย่างชัดเจนมาก โดยแบ่งกลุ่มทางกายภาพออกเป็นระบบศูนย์กลางและกระจายออกโดยรอบ ศูนย์กลางเมืองคือศูนย์กลางการปกครองและศาสนา ล้อมรอบด้วยเจ้านายและปิดล้อมรอบนอกด้วยไพร่พลเมืองหลายชั้นวรรณะ รวมทั้งเปิดโอกาสให้คนต่างเผ่าพันธุ์ซึ่งเข้ามามีผลประโยชน์ต่อเศรษฐกิจของเมือง เข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นกลุ่มก้อนด้วย..... นอกจากกล่าว

ถึงอดีตแล้ว เอกสารนี้ยังวิเคราะห์ต่อเนื่องถึงอนาคตด้วย โดยเริ่มแต่จุดหักเหของการพัฒนาทาง วัตถุของเมืองเชียงใหม่ตั้งแต่ พ.ศ. 2503 ว่าการพัฒนาสวนทางกับการอนุรักษ์ พร้อมเสนอแนะข้อ คิดในการฟื้นฟูจิตสำนึกต่อธรรมชาติ ควรรื้อฟื้นแหล่งน้ำธรรมชาติที่เป็นชัยมงคลของเมืองให้กลับ คืนสู่เชียงใหม่ พร้อมเสนอแนะให้รื้อฟื้นช่วงหลวง ช่วงเมือง ที่สูญสลายไปแล้วให้กลับคืนมา

เอกสารวิชาการของสมโชติ อ๋องสกุล (2540) นี้ เป็นเอกสารที่แสดงข้อมูล แนวคิด และการวิเคราะห์แนวคิดที่มีต่อเมืองและชุมชนเมืองของเชียงใหม่ครบถ้วนตามศาสตร์ที่ได้เสนอแนะให้ศึกษาของการประเมินสถานภาพไทยศึกษาสาขา ชุมชน และเมือง ตั้งแต่ประวัติการตั้งถิ่นฐาน จนถึงข้อเสนอแนะเพื่อการอนุรักษ์

"Northern Thai Vernacular Architecture" (Samart Sirivechapunt, 1997) และ "Guidelines on Conservation of Northern Thai Vernacular Houses" (Prasong Eiam-Anant, 1997) เป็นเอกสารในการประชุมนานาชาติเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (The International Conference on Conservation and Revitalization of Vernacular Architecture. Bangkok (13-18 May), 1997) ซึ่งกล่าวถึงเนื้อหาของชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยเน้นน้ำหนักไปที่การอนุรักษ์ให้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมีอายุยืนยาวต่อไป โดยอาศัยความเข้าใจและความร่วมมือของคนในชุมชนนั้นๆ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทเขิน

เอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขินเท่าที่สืบค้นได้เน้นน้ำหนักการศึกษาไปที่เมืองเชียงตุงเป็นส่วนใหญ่ และเนื่องจากเมืองเชียงตุงเป็นเมืองปิดที่เข้าไปศึกษาค้นคว้าได้ยาก จึงปรากฏเอกสารที่เกี่ยวข้องมีปริมาณน้อยมาก

"เมืองเชียงตุง อดีตและปัจจุบัน" (ทวี สว่างปัญญากร, 2534) เป็นเอกสารที่ศึกษาถึงสภาพเมืองและชุมชน ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขินที่เชียงตุงได้อย่างชัดเจน โดยเน้นประวัติความเป็นมาของเมือง ซึ่งเป็นแหล่งพำนักของชาวไทเขิน หรือไตจีน ในอดีตเชียงตุงเป็นเมืองหนึ่งของอาณาจักรล้านนา และเคยขึ้นกับประเทศไทยในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เรียกว่า "สหรัฐไทยเดิม" เมืองเชียงตุงพื้นที่ไม่กว้างขวางแต่เต็มไปด้วยวัดวาอารามที่ตั้งอยู่ติดๆกัน ตัวเวียงเชียงตุงมีภูเขาและเนินเขาล้อมรอบ มีหนองตุงอยู่ในเวียง ตามที่บรรยายมาจะเห็นได้ว่าเวียงเชียงตุงมีตำแหน่งของการตั้งถิ่นฐานที่อุดมสมบูรณ์ มีระบบนิเวศน์ที่เอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิตและการอยู่อาศัย เวียงเชียงตุงมี 12 ประตู่ แต่ปัจจุบันเหลือร่องรอยให้เห็นเพียง 2 ประตู่ คือประตู่ป่าแดง และประตู่หนอง

ผา ในเวียงเป็นที่ตั้งของ “หอคำ” เป็นที่พำนักของเจ้าเหนือหัวที่สร้างบนเนินเขาข้างๆหนองตุง และรายล้อมด้วยหอข่อยาหลายหลัง วัดต่างๆที่มีอยู่หนาแน่นในเวียงเป็นหลักฐานความเจริญทางอารยธรรมของชาวไทเงินในอดีต

เอกสารนี้แสดงให้เห็นภาพของเวียงเด่นชัดมาก และยังรวมพูดถึงการอนุรักษ์ในบางประเด็นด้วยทั้งในแง่บวกและลบ เสนอให้เห็นจุดด้อยของการสร้างอาคารใหม่ที่ทับโบราณสถาน และเสนอแนะให้อนุรักษสิ่งที่ยังหลงเหลืออยู่ที่แสดงวัฒนธรรมไทเงินได้อย่างค่อนข้างสมบูรณ์

“เล่าเรื่องเมืองเชียงตุง เมืองพะยาก และเมืองเลน” (อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว, 2537) กล่าวถึงรูปพรรณสัณฐานของเวียงเชียงตุงว่ามีลักษณะเกือบกลมคล้ายเวียงเจ็ดลินที่เชียงใหม่ มีไข้ผังสี่เหลี่ยมแบบของเมืองเชียงใหม่ และบรรยายถึงประตูเมือง หนองน้ำ และความเชื่อที่มากับตำแหน่งของที่ตั้งของประตูเมือง.....เมืองพะยากเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กที่ไม่มีกำแพงและคูเมือง ไม่มีหอเจ้าฟ้า มีแต่หมู่บ้านราษฎร ร้านค้าเล็กๆ มีวัดประจำหมู่บ้านที่มีลักษณะเป็นวัดพื้นบ้าน พร้อมกล่าวถึงหอเสื้อวัด หรือ เสื้อพระธาตุ ที่เป็นศูนย์รวมกำลังใจของชาวบ้าน.... เมืองเลน เป็นหมู่บ้านชนบทเหมือนสิบสองพันนาแห่งที่สอง เป็นหมู่บ้านไทเงิน ผสมไทลื้อ และไทใหญ่ มีกำแพงเก่าของเมืองเลน พร้อมคูน้ำคันดิน มีวัดประจำหมู่บ้าน และเน้นบ่อน้ำของวัดที่เป็นบ่อสาธารณะด้วย เอกสารนี้ได้เน้นถึงข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์หมู่บ้านและวัด เพราะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงสร้างใหม่ แบบวัดในกรุงเทพฯบ้างแล้วหลายแห่ง ซึ่งน่าเสียดายว่าหากไม่ศึกษาวัดตามท้องถิ่นให้ถ่องแท้ อีกไม่นานคงไม่มีโอกาสเห็น หมู่บ้านและเรือนพื้นบ้านของไทเงินอีก

“ประเพณีสักการะบูชาอารักษ์บ้าน อารักษ์เมืองเชียงตุง” (รัตนพร เศรษฐกุล, 2537) “ประวัติศาสตร์เมืองเชียงตุง” (รัตนพร เศรษฐกุล, 2537), “ตลาดนัดเมืองเชียงตุง” (ประจัน รักพงษ์, 2537), “เมืองเชียงตุงจากข้อมูลไทเงิน” (พรรณเพ็ญ เครือไทย, 2537) และ “Chiangtung : Important Place Names and Terms” (Lisec Albert, 1994) เป็นบทความที่แสดงการศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเมืองและชุมชนของเวียงเชียงตุงในแง่มุมต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะเฉพาะของหมู่บ้าน บ้าน และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ส่งผลมายังสภาพทางกายภาพของเมืองและชุมชน

กลุ่มนักวิชาการที่ทำการศึกษ

กลุ่มนักวิชาการที่ทำการศึกษารื่องราวของเมืองและชุมชนของไทยวนและไทเงินนี้ แยกชัดเจนเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มนักวิชาการไทยและนักวิชาการตะวันตก คิดเป็นสัดส่วนประมาณ

80 : 20 นักวิชาการไทยส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถาปัตยกรรม ส่วนนักวิชาการตะวันตกซึ่งกลุ่มหนึ่งเสนอเอกสารในการประชุมวิชาการ อีกส่วนหนึ่งเขียนหนังสือซึ่งสรุปจากการสำรวจค้นคว้าภาคสนาม ก็เป็นนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ดีเอกสารที่สืบค้นได้นี้หลายรายการแสดงให้เห็นรายละเอียดทางกายภาพของเมืองและชุมชน รวมทั้งวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ส่งผลมายังผังกายภาพได้ชัดเจน

สรุปผลการประเมินสถานภาพการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนและไทเขิน

จากการพิจารณาสถานภาพของการศึกษาสาขาเมืองและชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน และไทเขินตามสถานภาพการศึกษาข้างต้น พบว่า เมื่อพิจารณาลักษณะของงานซึ่งแยกประเภทเป็นงานข้อมูลทั่วไป งานพัฒนาความรู้ และงานศึกษาวิเคราะห์นั้น น้าหนักของสถานภาพการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มงานพัฒนาความรู้ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากประเภทของเอกสารตามตารางจะเห็นว่า เป็นเอกสารที่จัดอยู่ในประเภทงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์เพียง 2 รายการ เอกสารปริมาณมากเป็นบทความในวารสาร และเอกสารในการประชุมและสัมมนาทางวิชาการ แต่อย่างไรก็ตามเอกสารและบทความเหล่านี้เมื่อวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระของงานแล้วพบว่า มีเอกสารที่ตามรถประเมินความเชื่อถือได้ของงานในระดับสูงอยู่หลายรายการ อาทิเช่น “ผังเมืองเชียงใหม่ในฐานะเมืองประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต” (สมโชติ อ๋องสกุล, 2539) “โลกทัศน์ล้านนา” (วิวัฒน์ เตมียพันธ์, 2540)

“ผังเมืองเชียงใหม่ ในฐานะเมืองประวัติศาสตร์ที่มีชีวิต” (สมโชติ อ๋องสกุล, 2539)

- เป็นบทความวิจัยที่มีกรอบของความคิดที่เน้นการศึกษาเมืองตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และการคาดการณ์ในอนาคต โดยวางทิศทางการศึกษาไว้ในด้านการอนุรักษ์ทั้งในด้านประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน ระบบนิเวศน์ ลักษณะทางกายภาพของเมือง วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ส่งผลกระทบต่อสภาพทางกายภาพ ความสัมพันธ์กับผังเมืองรวมปัจจุบัน รวมทั้งเสนอแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูผังเมืองเชียงใหม่ ในฐานะเมืองประวัติศาสตร์ที่ยังมีชีวิตอยู่ และชีวิตจะต้องดำเนินต่อไปอย่างเหมาะสมและถูกทาง

- ประเด็นคำถามหลักของเอกสารนี้ คือ ความเป็นไปได้ในการอนุรักษ์ผังเมืองเชียงใหม่ ถึงแม้ว่าจะไม่เสนอความคิดเห็นที่ลึกในการพิจารณาปัญหาวิชาการการด้านผังเมืองโดยตรง แต่เป็นการแผ่ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์ที่ลึกซึ้ง ประสานกับลักษณะของผังเมืองในปัจจุบัน และอนาคต

- บทวิเคราะห์และเสนอแนะข้อคิดเห็นของเอกสารนี้มีความน่าเชื่อถือได้สูงและ ข้อเสนอแนะต่างๆ มีศักยภาพในการดำเนินการได้หากนโยบายของรัฐบาลเน้นและสนใจการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์อย่างจริงจัง

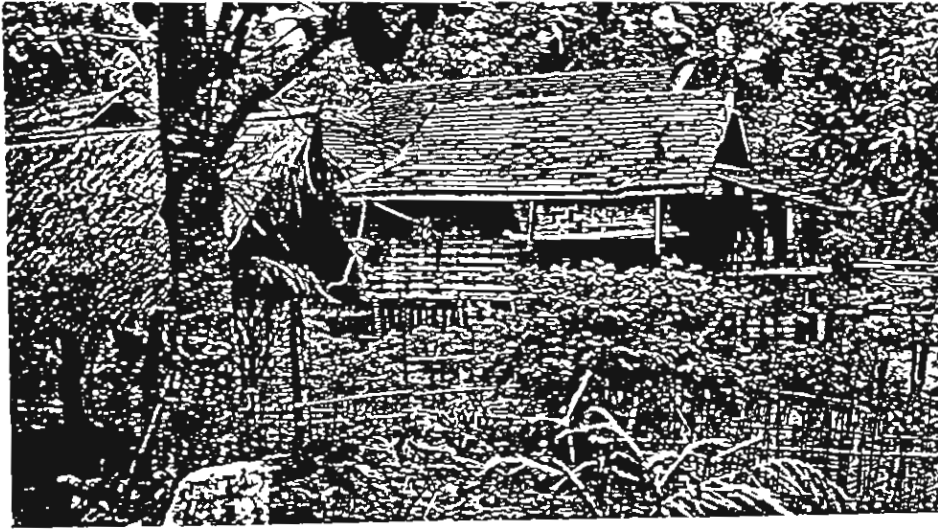
“โลกทัศน์ล้านนา” (วิวัฒน์ เคมียพันธ์, 2540)

- เป็นบทความขนาดยาวที่เน้นกรอบของความคิดในการอนุรักษ์ทั้งระบบนิเวศน์ ฝักรายภาพ ขนบธรรมเนียมประเพณี และสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่น

- ทิศทางของการศึกษา จัดตั้งแต่เรื่องราวการวิเคราะห์สภาพของสภาพแวดล้อมของแหล่งพำนักอาศัยของชุมชนล้านนาในอดีต ที่สัมพันธ์กับการเมืองการปกครอง ระบบนิเวศวิทยาท้องถิ่น ที่ผนวกแนบแน่นกับวัฒนธรรมและประเพณี และยังลงลึกไปถึงสภาพทางกายภาพของ ชุมชน เมือง และหมู่บ้าน อย่างละเอียด เน้นให้เห็นความสัมพันธ์อย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชีวิตและสภาพแวดล้อมของชาวล้านนาในอดีตจนถึงปัจจุบัน

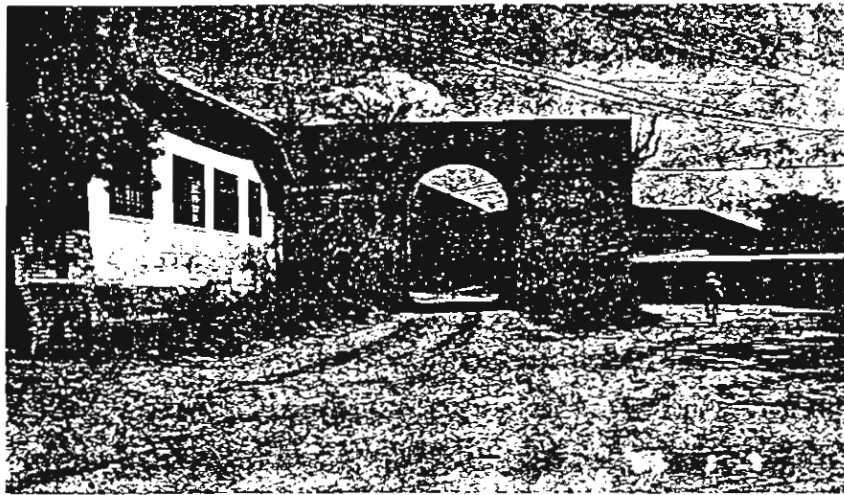
- เอกสารนี้เสนอแนวคิดทั้งทางกว้างและทางลึก สาระสำคัญที่พบจากการศึกษา คือ สภาพแวดล้อมของแหล่งพำนักอาศัยท้องถิ่นของล้านนา ผนวกกับวัฒนธรรมท้องถิ่นจะเป็นตัวกำหนดลักษณะทางกายภาพของ เมือง ชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และสถาปัตยกรรม

- ประเด็นคำถามต่างๆ ในบทความนี้ ส่วนใหญ่นำมาจากการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความสนใจในการศึกษาเกี่ยวเนื่องในหลายๆสาขาวิชาการทั้งด้าน เมือง สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ทัศนกรรม สังคมวิทยา มานุษยวิทยา นับว่าเป็นเอกสารที่มีความเชื่อถือได้ของงานในระดับสูง

บนและล่าง หมู่บ้านไทยวนในภาคเหนือของไทย

ที่มา : โลกทัศน์ล้านนาฯ (วิวัฒน์ เตมียพันธ์, 2540 : 43)

บน ใจบ้านเมืองพะยาก

กลาง , ประตูป่าแดง

ล่าง ไทเขิน

ที่มา "เล่าเรื่องเมืองเชียงตุง เมืองพะยาก และเมืองเลน" (อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว, 2537 : 18, 6, 2)

ตาราง แสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชน

ลำดับ	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเชื้อ และไทยอง	กลุ่มนักวิชาการ				ประเภทของเอกสาร					ลักษณะงาน			เนื้อหาสาระ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																			
														ประเภทงาน			ประเด็นของเนื้อหา																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
		ไทย	ไท	บอช.ระดับ	บศก.ระดับ	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร

ตาราง แสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชน

ลำดับ	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ ไทยเชื้อ และไทยอง	กลุ่มนักวิชาการ	ประเภทของเอกสาร	ลักษณะงาน	เนื้อหาสาระ							
					ประเภทงาน	ประเด็นของเนื้อหา						
						การเก็บข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	การนำเสนอข้อมูล	การตีความข้อมูล	การประเมินผล	การสรุปผล	การเสนอแนะ
9	"ถิ่นฐานของชาวไทในสิบสองพันนา" (ทองแถม นากจ่าง, 2532)		เอกสารวิชาการ	การเก็บข้อมูล	การเก็บข้อมูล							
10	"กล่าวถึงวัดบ้านถิ่นสิบสองพันนาก็สักครั้ง" (อรศิริ ปาณินท์, 2533)		เอกสารวิชาการ	การเก็บข้อมูล	การเก็บข้อมูล							
11	The Dai of China (Berlie, Jean, 1990)		เอกสารวิชาการ	การเก็บข้อมูล	การเก็บข้อมูล							
12	"Agricultural Sacrifice and Village Culture of the Dai People" (Zhang Gongin and Ngampit Jagacinski, 1990)		เอกสารวิชาการ	การเก็บข้อมูล	การเก็บข้อมูล							
13	"On the Rice and Bamboo of the Dai Culture" (He Sigiang, 1990)		เอกสารวิชาการ	การเก็บข้อมูล	การเก็บข้อมูล							
14	"Aesthetic Standards and Life Custom of the Dai People" (Dao Guodong, 1990)		เอกสารวิชาการ	การเก็บข้อมูล	การเก็บข้อมูล							
15	"ท้องถิ่นสิบสองพันนา" (น. ณ ปากน้ำ, 2534)		เอกสารวิชาการ	การเก็บข้อมูล	การเก็บข้อมูล							
16	"การค้นคว้าคำไท" (ทองแถม นากจ่าง, 2534)		เอกสารวิชาการ	การเก็บข้อมูล	การเก็บข้อมูล							

ตาราง แสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชน

ลำดับ	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ ไทลื้อ และไทของ	กลุ่มนักวิชาการ	ประเภทของเอกสาร	ลักษณะงาน	เนื้อหาสาระ							
					ประเภทงาน	ประเด็นของเนื้อหา						
						การศึกษาค้นคว้า	การเก็บข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	การนำเสนอ	การตีพิมพ์	การเผยแพร่	การอนุรักษ์
17	"The Dai or the Tai and Their Architecture And Custom in South China" (Zhu Liangwen, 1992)	บศทลวช	ไทลื้อ	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า
18	การศึกษาหมู่บ้านไทลื้อในจังหวัดลำปาง (ประจักษ์ รักพงษ์, 2535)	บศทลวช	ไทลื้อ	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า
19	"Native Village in Power" (Kato Kumiko, 1993)	บศทลวช	ไทลื้อ	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า
20	"The Ritual of Guardian Spirit of the Tai-Lue" (Baba Yuki, 1993)	บศทลวช	ไทลื้อ	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า
21	"บ้านไคลื้อ สืบสองพันนา" (อรศิริ ปาณินท์, 2537)	บศทลวช	ไทลื้อ	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า
22	"บ้านไคลื้อ ที่บ้านปางสา" (อรศิริ ปาณินท์, 2537)	บศทลวช	ไทลื้อ	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า
23	สถาปัตยกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไทลื้อ สืบสองพันนา (จุลติง เทวัน และงามพรรณ เวชชาชีวะ, 2538)	บศทลวช	ไทลื้อ	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า
24	"พัฒนาการของรัฐไทลื้อในข้อมูลประวัติศาสตร์ไทลื้อ" (รัตนพร เศรษฐกุล และจำนรรักษ์, 2538)	บศทลวช	ไทลื้อ	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า	การศึกษาค้นคว้า

ตาราง แสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชน

ลำดับ	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ ใกล้เคียง และไทยของ	กลุ่มนักวิชาการ				ประเภทของเอกสาร						ลักษณะงาน		เนื้อหาสาระ							
		ไทย	ในไทย	นอกไทย	ต่างประเทศ	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	ประเภทงาน							
														เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร
25	"การศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านไทลื้อในภาคเหนือของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว" (ประจักษ์ รักพงษ์ 2539)	○	○	○	○	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร
26	"ระบบการปกครองของสิบสองพันนา" (เจีย แยนจง และ รัตนพร เศรษฐกุล, 2540)	○	○	○	○	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร
27	การศึกษานู๋บ้านไทลื้อในจังหวัดลำปาง (ประจักษ์ รักพงษ์ และ คณะฯ, มปป.)	○	○	○	○	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร
28	ศาสตร์การเคลื่อนย้ายและการตั้งถิ่นฐานของชาวขอมในเมืองลำพูน (แสง มาละแถม, 2538)	●	●	●	●	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร
29	"คนขอม : คนไทยในแง่ที่ราบเชิงใหม่ ลำพูน" (แสง มาละแถม, 2539)	●	●	●	●	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร
30	คนขอมย้ายแผ่นดิน (แสง มาละแถม, 2540)	●	●	●	●	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร	เอกสาร

● กลุ่มชาติพันธุ์ไท ในประเทศไทย 1 - 27 ไทลื้อ, 28 - 30 ไทขอม

○ กลุ่มชาติพันธุ์ไท นอกประเทศไทย

เมืองและชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อนอกประเทศไทย

กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อนอกประเทศไทยตามข้อเท็จจริง มีหลายแห่งทั้งที่สิบสองปันนามณฑลยูนนาน ในรัฐฉานของเมียนมาร์ ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และพื้นที่ใกล้เคียง แต่เท่าที่พบการศึกษาจากเอกสารวิชาการต่างๆ พบว่ากลุ่มที่มีการศึกษามากที่สุดคือกลุ่ม ไทลื้อในสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน และเนื่องจากสาขาวิชาสถาปัตยกรรม ซึ่งรวมทั้งเมืองและชุมชนด้วยนี้เป็นสาขาเฉพาะที่ลงลึกแตกต่างไปจากวิทยาการอื่นๆ ค่อนข้างมาก ดังนั้นเอกสารที่เจาะจงศึกษาเกี่ยวกับเมืองและชุมชนจะมีปริมาณจำกัดอย่างมาก แต่ในการศึกษานี้พิจารณาแล้วเห็นว่า การศึกษาลักษณะทางกายภาพของเมืองกิติ ชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และความเกี่ยวเนื่องระหว่างวัฒนธรรมกับสภาพทางกายภาพของเมืองกิติ อาจศึกษาได้จากเอกสารซึ่งมีเรื่องราวของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับเมืองและชุมชนได้เช่นกัน

เอกสารวิชาการที่กล่าวถึงเมืองและชุมชนไทลื้อในสิบสองปันนาที่เป็นรุ่นบุกเบิก ให้ นักวิชาการรุ่นหลังมีแนวทางการศึกษาเกี่ยวเนื่อง คือ "ไทยสิบสองปันนา" เล่ม 1 และเล่ม 2 (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2498) เป็นเอกสารที่จุดประกายความคิดให้ใฝ่รู้และศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องราวของคนไทยในสิบสองปันนาในหลายๆวิทยาการ เอกสารนี้ถึงแม้จะเป็นเชิงเล่าเรื่องราวต่างๆเป็นเรื่องๆ แต่สามารถจินตนาการได้ถึงลักษณะของเมือง ชุมชนเมือง และชุมชนชนบทของไทลื้อในสิบสองปันนาได้เป็นอย่างดี มีรายละเอียดมากมายแม้กระทั่งตำแหน่งของป่าช้าในหมู่บ้าน และลักษณะทางกายภาพของป่าช้า (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2598 : 426)

เอกสารการศึกษาเกี่ยวกับเมืองและชุมชนชาตช่วงจาก พ.ศ. 2498 มาจนถึงเริ่มมีผู้สนใจศึกษาอีกใน พ.ศ. 2528 ซึ่งทั้งช่วงระยะเวลาห่างกันกว่า 10 ปี มีเอกสารภาษาอังกฤษชื่อ "Where the Dai People Live" (An Chungyang, 1958) และ "ความเป็นมาของคนไทในสิบสองปันนา" (ด้วน สีเชิง, 2529) ซึ่งบรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับเมือง ชุมชนเมือง และชุมชนชนบท ซึ่งมีรายละเอียดการศึกษาอย่างกว้างๆ ถึงลักษณะทางกายภาพของเมืองเชียงรุ่ง หมู่บ้านในชนบทหลายหมู่บ้าน แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้านและไร่นา พื้นที่ส่วนกลางของหมู่บ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งน้ำกับหมู่บ้าน และความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อผังกายภาพของหมู่บ้าน โดยเฉพาะความสำคัญของ "บ่อน้ำ" ประจำหมู่บ้าน (An Chungyang, 1985 : 37) รวมทั้งมีภาพประกอบให้เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทในสิบสองปันนาอย่างชัดเจน สำหรับเอกสาร "ความ

เป็นมาของคนไทยในสิบสองพันนา" (ต่วน ลีเซิง, 2529) เป็นเอกสารที่แสดงประวัติความเป็นมาของการตั้งถิ่นฐาน ที่แสดงถึงจินตภาพทางกายภาพเพียงเล็กน้อย

จาก พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา เมื่อเริ่มมีความร่วมมือทางวิชาการระหว่างไทยและจีนก็มีเอกสารต่างๆ ที่ศึกษาเรื่องราวของเมืองและชุมชนในสิบสองพันนามากขึ้นและมีการศึกษาต่อเนื่องกันมา ได้แก่ "เสียงร่ำไห้จากเวียงผาคราง" (เจีย แยนจง, 2532) เป็นบทความแสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประวัติการสร้างและพื้นที่ชุมชนเมืองในครั้งเก่าก่อนที่เป็นที่ตั้งของหอคำ แต่ปัจจุบันได้เสื่อมสลายไปหมดแล้ว "วัฒนธรรมสิบสองพันนา" (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2532) เป็นเอกสารที่แสดงรายละเอียดและข้อคิดเห็นมากมายเกี่ยวกับเรื่องราวของไทยสิบสองพันนา เริ่มแต่การวิเคราะห์การเคลื่อนย้ายของการตั้งถิ่นฐาน การศึกษาเรื่องราวจากตำนานจนถึงวิเคราะห์สภาพทางภูมิศาสตร์ของแหล่งที่ตั้ง ความสัมพันธ์ของเมืองเชียงรุ่งและเชียงตุงและเมืองม่าว ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ของ 3 กลุ่มชาติพันธุ์ไท จนลงลึกถึงตัวเมือง ชุมชนเมืองเชียงรุ่ง และชุมชนชนบท รวมทั้งบรรยายลักษณะทางกายภาพของชุมชนที่สัมพันธ์กับการอยู่อย่างละเอียด เช่น การตั้งหมู่บ้าน ไร่นา วัด ตลาด และความเชื่อที่มาแต่ดั้งเดิมและส่งผลต่อการกำหนดแหล่งที่ตั้งทางกายภาพ เช่น ตำแหน่งเสาหลักบ้าน และศาลประจำหมู่บ้าน (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2532 : 40-41) ส่วน "เงาอดีตที่สิบสองพันนา" (แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย และ สุธารา สุธงษา, 2532) บรรยายถึงรายละเอียดของหมู่บ้าน และความเกี่ยวเนื่องกับพิธีกรรมและความเชื่อในเชิงสารคดีเพื่อการท่องเที่ยว ในช่วงเวลาเดียวกันนี้มีเอกสาร "ถิ่นฐานของชาวไตในสิบสองพันนา" (ทองแถม นาถจำนง, 2532) กล่าวถึงรายละเอียดของเมือง และการปกครองอย่างละเอียดตลอดจนตำนานของเมืองต่างๆ แต่แสดงให้เห็นลักษณะของเมือง และชุมชนเมืองทางกายภาพได้พอสมควร

ใน พ.ศ. 2533 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการประชุมนานาชาติไทยครั้งที่ 4 ณ เมืองคุนมิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน มีเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเมืองและชุมชนของไทยสิบสองพันนาผลิตออกมาหลายรายการ เช่น "กล่าวถึงวัดบ้านถิ่นสิบสองพันนาอีกครั้ง" (อรศิริ ปาณินท์, 2533) เป็นเอกสารที่เรียบเรียงจากการสำรวจผนวกกับอ้างอิง "วัฒนธรรมสิบสองพันนา" (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2532) ศึกษารายละเอียดของหมู่บ้านและวัดบ้านถิ่นเมืองเชียงล้าน สิบสองพันนา และได้แสดงลักษณะกายภาพของหมู่บ้านหลายประเภทที่สำรวจผ่านมา ซึ่งแสดงตำแหน่งของกลุ่มบ้าน ไร่นา และวัดประจำหมู่บ้าน (อรศิริ ปาณินท์, 2533 : 42-44) ส่วนเอกสารที่เสนอในการประชุมวิชาการนานาชาติไทยศึกษาครั้งที่ 4 ที่เกี่ยวกับเมืองและชุมชน ประกอบด้วย "The Dai of China" (Berlie, Jean, 1990) "Agricultural Sacrifice and Village Culture of the Dai People" (Zhang Gongin and Ngampit Jagacinski, 1990), "On The rice and Bamboo of the Dai

Culture" (He Sigiang, 1990), Aesthetic Standards and Life Custom of the Dai People" (Dao Guodong, 1990) เอกสาร 4 ชิ้นข้างต้นเป็นเอกสารที่เสนอในการประชุมนานาชาติไทยศึกษาที่กล่าวถึงเมือง ชุมชน และวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ไม่ลงลึกในรายละเอียดมากนักทางกายภาพ แต่สามารถทำให้เห็นภาพรวมของชุมชนและเมืองของไทยลื้อสิบสองพันนาได้พอสมควร

"ท่องแดนสิบสองพันนา" (น. ณ ปากน้ำ, 2534) เป็นเอกสารบรรยายสภาพทางกายภาพของเมืองเชียงรุ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นความต่างระหว่างอาคารเก่าและอาคารใหม่ที่สร้างในเมืองเชียงรุ่ง ซึ่งเป็นผลต่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของไทยลื้อในอนาคต "การค้นคว้าคำว่าไท" (ทอง แถม นาดำรง, 2534) แสดงถึงประวัติการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ไท รวมทั้งไทลื้อ เอกสารนี้บรรยายให้ทราบถึงลักษณะของเมืองต่างๆในเชิงประวัติศาสตร์อย่างสังเขป

"The Dai or The Tai and Their Architecture and Custom in South China" (Zhu Liang Wen, 1992) เป็นหนังสือที่กล่าวถึงรายละเอียดของหมู่บ้าน บ้านและประเพณีความเชื่อของชาวไทลื้อในสิบสองพันนา ซึ่งเป็นเอกสารชุดต้นๆ ของ จู เหลียง เหวิน ซึ่งแสดงรายละเอียดของเมือง ชุมชน และหมู่บ้าน ของไทลื้อสิบสองพันนาอย่างชัดเจน และเอกสารดังกล่าวได้แปลเป็นภาษาไทยในชื่อ "ชนชาติไต สถาปัตยกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไตในสิบสองพันนา" (จู เหลียง เหวิน และ งามพรรณ เวชชาชีวะ (แปล), 2537) ซึ่งเป็นเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเมือง และสถาปัตยกรรมไทยลื้อสิบสองพันนาที่มีเนื้อหาวิชาการที่ละเอียดมาก กล่าวถึงประวัติความเป็นมา ลักษณะกายภาพของเมือง ชุมชนเมือง หมู่บ้าน ความเชื่อที่มีต่อการตั้งถิ่นฐานและลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้าน การรวมกลุ่มบ้าน ไร่ นา ประตุมู่บ้าน เสาหลักบ้าน เสือบ้าน และยังมีรายละเอียดการแบ่งประเภทหมู่บ้านที่มีผังเปรียบเทียบชัดเจน (——— : 19-23) แสดงทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านที่สัมพันธ์กับสังคมเกษตรกรรม ตำแหน่งของวัดประจำหมู่บ้าน ขวงบ้าน เป็นเอกสารที่เกี่ยวกับบ้านและหมู่บ้านไทลื้อที่ครบถ้วนที่สุดเท่าที่ค้นพบในปัจจุบัน

พ.ศ. 2526 มีการประชุมวิชาการนานาชาติไทยศึกษาครั้งที่ 5 ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ มีเอกสารเกี่ยวกับเมืองและชุมชน 2 รายการ คือ "Native Village in Power" (Kato Kumiko, 1993) และ "The Ritual of Gardian Spirit of the Tai-Lue" (Babo Yuki, 1993) เป็นเอกสารที่แสดงภาพรวมของชุมชนโดยสังเขป ฉบับแรกเน้นการพัฒนา ฉบับหลังเน้นความเชื่อที่ส่งผลต่อหมู่บ้าน และบ้าน

“บ้านไถลื้อ สิบสองพันนา” (อรศิริ ปาณินท์, 2537) เน้นให้เห็นลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านไถลื้อในเมืองเชียงรุ่ง และเมืองฮาย และกล่าวถึงระบบนิเวศน์ที่ส่งผลมายังผังกายภาพของหมู่บ้าน พื้นที่ที่มาจากปัจจัยของความเชื่อ เช่น เสาลักบ้าน เลื้อบ้าน พื้นที่กลางของหมู่บ้าน บ่อน้ำของหมู่บ้าน ของวัด โดยแสดงรายละเอียดต่างๆ เช่น ผังและภาพลายเส้นที่ค่อนข้างละเอียด

พ.ศ. 2539 มีการประชุมนานาชาติไทยศึกษาครั้งที่ 6 ที่จังหวัดเชียงใหม่มีเอกสารหลายชิ้นที่เสนอในการประชุมวิชาการ เช่น “พัฒนาการของรัฐไทในข้อมูลประวัติศาสตร์ของไถลื้อ” (รัตนพร เศรษฐกุล และ เจ้ามหาชนธวงศ์, 2539) เอกสารนี้เป็นเรื่องราวการตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการในเชิงประวัติศาสตร์ แต่สะท้อนให้เห็นสภาพทางกายภาพของเมืองและชุมชนไถลื้อในสิบสองพันนาได้อย่างสังเขป

เอกสารเกี่ยวกับเมืองและชุมชนไถลื้อนอกประเทศไทยเท่าที่สืบค้นได้นอกจากไถลื้อในสิบสองพันนาแล้ว ในการประชุมนานาชาติไทยศึกษาครั้งที่ 6 ที่จังหวัดเชียงใหม่ ปรากฏเอกสารของไถลื้อในประเทศลาว คือ “การศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านไถลื้อภาคเหนือของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว” (ประชัน รักพงษ์, 2539) เป็นเอกสารนำร่องของการศึกษาชุมชนไถลื้อในลาว ซึ่งมีผู้ศึกษาไว้น้อยมาก แต่เป็นเรื่องราวที่เน้นด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีเรื่องราวถึง ชุมชนและเมืองได้พอสมควร

เมืองและชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไถลื้อในประเทศไทย

เอกสารวิชาการที่กล่าวถึงเมืองและชุมชนที่สืบค้นได้เริ่มจากเอกสารรวบรวมบทความทางวิชาการ “ไถลื้อ : เชียงคำ” ของชมรมล้านนาคดี ร่วมกับวิทยาลัยครูเชียงใหม่ สหวิทยาลัยล้านนา ซึ่งมีบทความ “ชาวไถลื้อในล้านนา : ข้อสังเกตเบื้องต้น” (ทรงศักดิ์ ปรังค์วัฒนากุล, 2529) อธิบายถึงการตั้งถิ่นฐานของไถลื้อในประเทศไทยว่ากระจายตัวอยู่ในหลายๆหมู่บ้าน หมู่บ้านหลายแห่งยังคงลักษณะวัฒนธรรมดั้งเดิมของไถลื้อบรรพบุรุษจากสิบสองพันนา แต่หลายแห่งได้เปลี่ยนแปลงไปมากบ้างน้อยบ้าง นับว่าเป็นเอกสารที่ปูพื้นฐานข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลของหมู่บ้านไถลื้อในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี ซึ่งในระยะต่อมาเมื่อเอกสาร “การศึกษาหมู่บ้านไถลื้อในจังหวัดลำปาง” (ประชัน รักพงษ์, 2535) กล่าวถึงรายละเอียดของกลุ่มไถลื้อในจังหวัดลำปาง ตั้งแต่ประวัติการตั้งถิ่นฐานลักษณะของหมู่บ้าน ระบบชีวิตและการดำรงชีวิต ตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีผลต่อหมู่บ้าน “บ้านไถลื้อ ที่บ้านปางสา” (อรศิริ ปาณินท์, 2537) เป็นเอกสารที่เสนอเปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านไถลื้อที่บ้านปางสา จังหวัดน่านกับบ้านไถลื้อสิบสองพันนา ในหลายแง่มุม ตั้งแต่ลักษณะการวางผังหมู่บ้าน รายละเอียดทางกายภาพของหมู่บ้าน ความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ส่งผลต่อหมู่บ้าน

บ้าน รวมทั้งตัวบ้านด้วย ซึ่งสรุปว่าในภาพรวมระดับใหญ่ มีความคล้ายกันทุกประการ ต่างกันแต่ขนาดของหมู่บ้าน และขนาดของบ้านเท่านั้น

เมืองและชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยอง

.....สำหรับเผ่าไทลื้อและไทยองนั้นก็ไม่ได้แยกออกจากกันเป็นคนละเผ่าแต่ประการใด คงถือว่าเป็นไทลื้อทั้งสิ้น ต่อมาในสมัยรัตนโกสินทร์ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยพระเจ้ากาวิละ ได้มีบัญชาให้อุปราชบุญผะยงค์ยกกำลังขึ้นไปกวาดต้อนเผ่าไทในเขตสิบสองพันนาเพื่อจะนำมาอยู่ที่เชียงใหม่และลำพูน.....ในขณะเดียวกันชาวไทยองที่มีเมืองยองเป็นเมืองใหญ่.....ชาวไทยองได้ยอมสวามิภักดิ์ต่อกองทัพเชียงใหม่ ได้อพยพลงมาตั้งเมืองลำพูนขึ้นใหม่ และตัวพระยาของก็ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านเวียงยองที่ลำพูน.....ด้วยเหตุนี้ประชาชนชาวยองในจังหวัดลำพูนจึงแสดงตัวออกมาว่ากลุ่มคนไม่ใช่ไทลื้อ และเรียกตัวเองว่า “ยอง” ตั้งแต่นั้นมา..... ข้อความที่คัดมาเป็นคำนำหนังสือ “ไทลื้อ : เชียงคำ” ของไกรศรี นิมมานเหมินท์ ประธานชมรมล้านนาคดี (2 ตุลาคม 2529) ซึ่งอธิบายชัดเจนว่า “ไทลื้อ” และ “ไทยอง” คือกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน

เอกสารวิชาการสำคัญที่ศึกษาเกี่ยวกับไทยอง คือ “ศาสตร์การเคลื่อนย้ายและการตั้งถิ่นฐานของชาวยองในเมืองลำพูน” (แสง มาละแซม, 2538) ซึ่งบรรยายและวิเคราะห์รายละเอียดการตั้งถิ่นฐาน และการอพยพโยกย้ายถิ่นของชาวไทยองจากเมืองยอง มาตั้งถิ่นฐานยังลำพูน ณ เวียงยองและป่าซาง รวมทั้งกระจายตัวอยู่อีกหลายพื้นที่ในจังหวัดลำพูน และยังมีเอกสารอีก 2 ชิ้น คือ “คนยอง : คนไทยในแอ่งที่ราบเชียงใหม่ ลำพูน” (แสง มาละแซม, 2539) ซึ่งเป็นเอกสารที่เสนอในการประชุมวิชาการนานาชาติไทยศึกษาครั้งที่ 6 ที่จังหวัดเชียงใหม่ กับเอกสารล่าสุด คือ หนังสือ “คนยองย้ายแผ่นดิน” (แสง มาละแซม, 2540) ที่สรุปวิทยานิพนธ์ซึ่งได้รับรางวัลดีเด่นมาเป็นหนังสือที่กระชับรัด วิเคราะห์ถึงคนไทยองที่เมืองยอง และคนไทยองที่อพยพย้ายถิ่นฐานมาอยู่ที่ลำพูน หนังสือนี้มีได้วิเคราะห์เฉพาะไทยองเท่านั้นแต่แสดงความสัมพันธ์แนบแน่นของเมืองหลายเมืองในอดีตของกลุ่มชาติพันธุ์ไท เป็นเอกสารวิชาการด้านประวัติศาสตร์ ที่สามารถสร้างจินตนาการให้เห็นสภาพทางกายภาพของเมือง ชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และหมู่บ้านตลอดจนวัฒนธรรมท้องถิ่นในหมู่บ้านได้อย่างแจ่มชัด

จากการศึกษาเอกสารวิชาการเกี่ยวกับเมืองและชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อและไทยองทั้งในประเทศไทย และนอกประเทศไทย ซึ่งเป็นเอกสารวิชาการหลายรูปแบบ ทั้งข้อมูลทั่วไป การพัฒนาความรู้ และการวิเคราะห์ในแง่มุมด้านต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ โบราณคดี มานุษยวิทยา และสถาปัตยกรรม ได้พบว่าในภาพรวมของการตั้งถิ่นฐานจากการค้นคว้า ส่วนใหญ่จะ

กล่าวถึงชุมชนเมืองและชุมชนชนบท ซึ่งสรุปให้เห็นภาพทางกายภาพได้ว่า “หมู่บ้านไทลื้อ ไทยอง มีการตั้งถิ่นฐานกลุ่มใหญ่ๆ 2 ลักษณะคือ ตั้งบนที่ราบริมแหล่งน้ำ และตั้งบนเนินเขาที่ไม่สูง มีที่ราบในหุบเขาที่สามารถใช้ในการเกษตรกรรมได้ หมู่บ้านจะประกอบด้วยบ้านรวมตัวกันอย่างหนาแน่น ในหมู่บ้านมีพื้นที่กลางคือชว่บ้าน มี เสาหลักบ้าน หอเสื่อบ้าน หรือหอเทวดา มีวัดประจำหมู่บ้าน และมีบ่อน้ำประจำวัด ประจำหมู่บ้าน และประจำบ้าน รอบๆหมู่บ้านจะปลูกต้นไม้ใหญ่เป็นแนวล้อมรอบ และต่อเนื่องกับไร่นา บ้านใดที่มากไกลบ้านมากก็จะสร้างห้างเผ่านาหรือเถียงนาไว้เพื่อปกป้องผลิตผลของตนเอง มีการใช้ระบบชลประทานนำน้ำเข้าสู่นาของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การค้าขายแลกเปลี่ยนใช้ตลาดชั่วคราว ซึ่งคิดเป็นเวลาชาวบ้านนำผลิตผลมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน ไม่นิยมมีตลาดถาวร ทำให้ตลาดนัดเป็นแหล่งชุมนุมของผู้คนหลายกลุ่มทั้งในหมู่บ้านและละแวกใกล้เคียง ทำให้เกิดเครือข่ายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่กว้างขวาง (ศรี ศักร วัลลิโภดม, 2532 : 37)

กลุ่มนักวิชาการที่ทำการศึกษา

ในจำนวนเอกสารวิชาการที่สืบค้นในกลุ่มไทลื้อ และไทยองทั้งในประเทศไทยและนอกประเทศไทยนี้ ประมาณ 31 รายการ ปรากฏว่าส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการไทย มีนักวิชาการกลุ่มไทเพียง 2 คน และนักวิชาการตะวันออกซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการจีน 5 คน และเป็นนักวิชาการกลุ่มชาติตะวันตกเพียงคนเดียว

กลุ่มนักวิชาการไทยที่ผลิตเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเมืองและชุมชนส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ และมานุษยวิทยา ส่วนนักวิชาการด้านสถาปัตยกรรมที่สนใจเรื่องราวนี้มีเพียง 2 รายการ เป็นนักวิชาการไทย 1 คน และนักวิชาการจีน 1 คน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเอกสารที่ลงลึกถึงเมือง ชุมชนเมือง และชุมชนชนบทที่แสดงรายละเอียดทางวิชาการด้านสถาปัตยกรรม มีเพียงส่วนน้อย การทำความเข้าใจถึงเมืองและชุมชน จะต้องให้ความสนใจในแง่มุมของประวัติศาสตร์และมานุษยวิทยา ให้ถ่ายทอดมาเป็นจินตนาการถึงลักษณะกายภาพของเมืองและชุมชน ซึ่งนักประวัติศาสตร์และมานุษยวิทยาบางท่านสามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างเป็นรูปธรรม

สรุปผลการประเมินสถานภาพไทศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อและไทยอง

สถานภาพไทศึกษาสาขาเมือง และชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อและไทยองตามตารางแสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชนพบว่า นอกจากจะประเมินความเชื่อถือได้ของเอกสารจากประเภทของเอกสาร ลักษณะงาน และเนื้อหาสาระแล้วมีเอกสารบางกลุ่มที่แม้ว่าจะมีประเด็นของเนื้อหาไม่ครบถ้วนตามศาสตร์ที่ใช้ในการประเมินในสาขาวิชาการนี้ แต่พบว่าเป็นเอกสารที่เป็นต้นตอการจุดประกายความคิดในการศึกษาเกี่ยวกับหมู่บ้านไทลื้อและไทยองทั้งในประเทศและนอกประเทศ คือ ไทยสิบสองปันนา เล่ม 1 และ เล่ม 2 (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2498)

เอกสารของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อไทยองนี้ ปรากฏเอกสารประเภทบทความเชิงวิเคราะห์ที่มีคุณค่าของสถานภาพการศึกษาสูง มีประเด็นการศึกษาครอบคลุมเนื้อหาตามศาสตร์ที่ใช้ในการประเมินค่อนข้างครบถ้วน ได้แก่ "วัฒนธรรมสิบสองปันนา" (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2532) Where The Dai People Live (An Chungyang, 1985) "บ้านไตลื้อ สิบสองปันนา" (อรศิริ ปาณินท์, 2537) "บ้านไตลื้อ ที่บ้านปางสา" (อรศิริ ปาณินท์, 2537) สถาปัตยกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไตในสิบสองปันนา (จู เหลียง เหวิน และงามพรรณ เวชชาชีวะ, 2538) และคนยองย้ายแผ่นดิน (แสง มาละแซม, 2540)

เอกสารที่ยกมาข้างต้น มีลักษณะต่างๆกันทั้ง บทความ หนังสือ และงานวิจัย ซึ่งมีเนื้อหาสาระครอบคลุมประเด็นในการศึกษาต่างๆ ครบถ้วน หรือเกือบครบถ้วน

ไทยสิบสองปันนา เล่ม 1 และ 2 (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, 2498)

- หากพิจารณาผิวเผินจะดูเหมือนเป็นหนังสือสารคดีเชิงเล่าเรื่องเกี่ยวกับคนไทยในสิบสองปันนา แต่เมื่ออ่านในรายละเอียดจะพบว่า หนังสือเล่มนี้เป็นต้นตำรับที่จุดประกายการคิดค้น และการศึกษาหลายๆสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับคนไทยในสิบสองปันนา เป็นหนังสือที่นักวิชาการสำคัญในสาขาประวัติศาสตร์ โบราณคดี มานุษยวิทยา ผังเมือง และสถาปัตยกรรม จะอ้างอิงถึง

- เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเมือง และชุมชน ถึงแม้จะไม่กล่าวถึงสภาพทางกายภาพโดยตรง แต่รายละเอียดของการศึกษา แสดงให้เห็นจินตภาพของชุมชนเมือง ชุมชนชนบท ผ่านวัฒนธรรมและประเพณีได้อย่างชัดเจน

“วัฒนธรรม สิบสองพันนา” (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2532)

- เป็นบทความวิชาการที่มีกรอบความคิด และทฤษฎีที่วิเคราะห์ถึงการตั้งถิ่นฐานของไทลื้อสิบสองพันน่ายานประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ และระบบนิเวศน์ท้องถิ่น ตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับการโยกย้ายถิ่นฐาน โดยวิเคราะห์ผ่านประเด็นต่างๆ ทั้งด้านภูมิศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างชนชาติและเผ่าพันธุ์

- สารที่เสนอในการศึกษา ทำให้เห็นจินตภาพของหมู่บ้านได้อย่างชัดเจนทั้งยังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผังกายภาพของหมู่บ้านกับความเชื่อและประเพณีของท้องถิ่นอย่างแจ่มชัด

- ข้อมูลที่เสนอแม้จะไม่ได้เสนอในของงานวิจัย แต่เป็นบทความที่มีการวิเคราะห์อยู่ในตัวเองแทบทุกหัวข้อที่เสนอ และหากพิจารณาตามศาสตร์และเนื้อหาสาระของประเด็นที่ทำการศึกษาจะพบว่า ครบถ้วน และมีความน่าเชื่อถือได้ระดับสูง

Where The Dai People Live (An Chungyang, 1985 และ สถาปัตยกรรม และ ชนบทธรรมเนียมประเพณีไทในสิบสองพันนา (จุฬาลักษณ์ เหวิน และ งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2538)

ทั้งสองเล่มเป็นหนังสือที่เขียนโดยนักวิชาการจีน เล่มแรกเป็นหนังสือเสนอในเชิงสารคดี แต่จะทำให้มองเห็นภาพของเมือง ชุมชนเมืองและชุมชนชนบทชัดเจน เล่มหลังเป็นหนังสือที่นักวิชาการจีน คือ จุฬาลักษณ์ เหวิน ซึ่งเป็นทั้งสถาปนิกและนักวิชาการสำคัญของจีน ได้เสนอประเด็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับเมือง ชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และสถาปัตยกรรมของไทลื้อในสิบสองพันนาที่มีขอบเขตความกว้างและความลึกชัดเจนที่สุดเท่าที่ได้สืบค้นมา

- แนวทางการศึกษา เสนอในขอบเขตกว้างลงมาแถบ คือเสนอเรื่องราวของเมือง หมู่บ้าน จนถึงบ้าน ผนวกกับระบบนิเวศน์ ความเชื่อ วัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งเสนอลักษณะทางกายภาพที่เป็นรูปธรรมเปรียบเทียบระหว่าง หมู่บ้าน และชุมชนต่างๆ ด้วย

- สารข้อค้นพบสำคัญในหนังสือเล่มนี้ คือการเน้นลักษณะสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศน์ผนวกกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ส่งผลมายังผังกายภาพของหมู่บ้าน

- เอกสารชิ้นนี้มีคุณค่าของความเชื่อถือได้สูงสุดในบรรดาเอกสารที่สืบค้นได้ในกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ อันเกี่ยวเนื่องกับสาขาสมาคมและเมือง

“บ้านไคลื้อ สิบสองพันนา” (อรศิริ ปาณินท์, 2537) และ “บ้านไคลื้อ ที่บ้านปางสา (อรศิริ ปาณินท์, 2537)

เป็นบทความวิชาการที่เน้นเรื่องราวของหมู่บ้านและบ้านพื้นถิ่นของไทลื้อ เปรียบเทียบระหว่างหมู่บ้านไทลื้อที่ละแวกเมืองเชียงรุ่งและหมู่บ้านไทลื้อที่บ้านปางสา ทำวังผา จังหวัดน่าน

- กรอบความคิดของบทความ เสนอเรื่องราวที่ต้องการเน้นถึงระบบนิเวศน์และวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ส่งผลมายังผังหมู่บ้าน

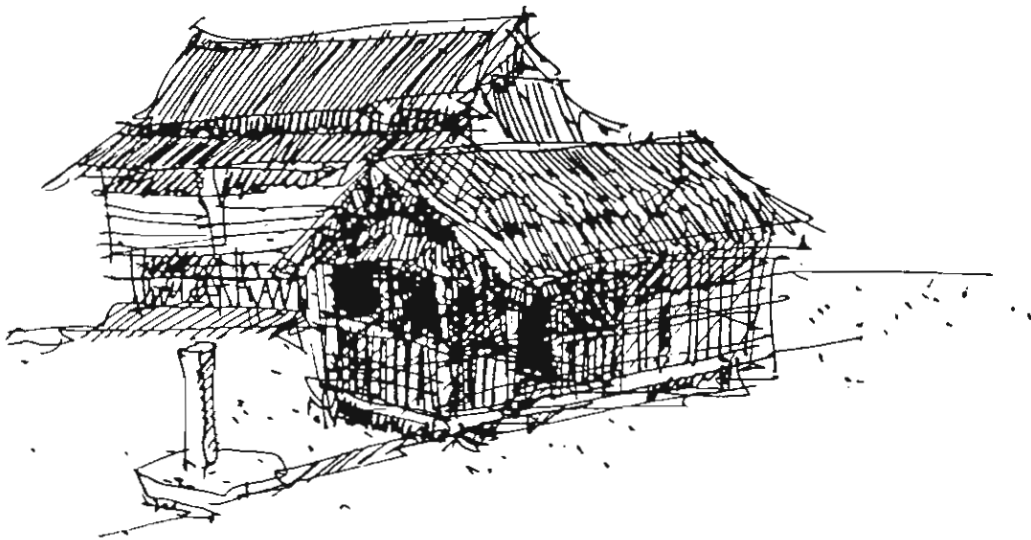
- ประเด็นคำถามหลักของเอกสาร คือ ความต่างของหมู่บ้านไทลื้อนอกประเทศไทย และในประเทศไทย ซึ่งสรุปว่าไทลื้อสิบสองพันนามีลักษณะเฉพาะที่เด่นชัดกว่าไทลื้อที่บ้านปางสา

คนของย้ายแผ่นดิน (แสง มาละแซม, 2540)

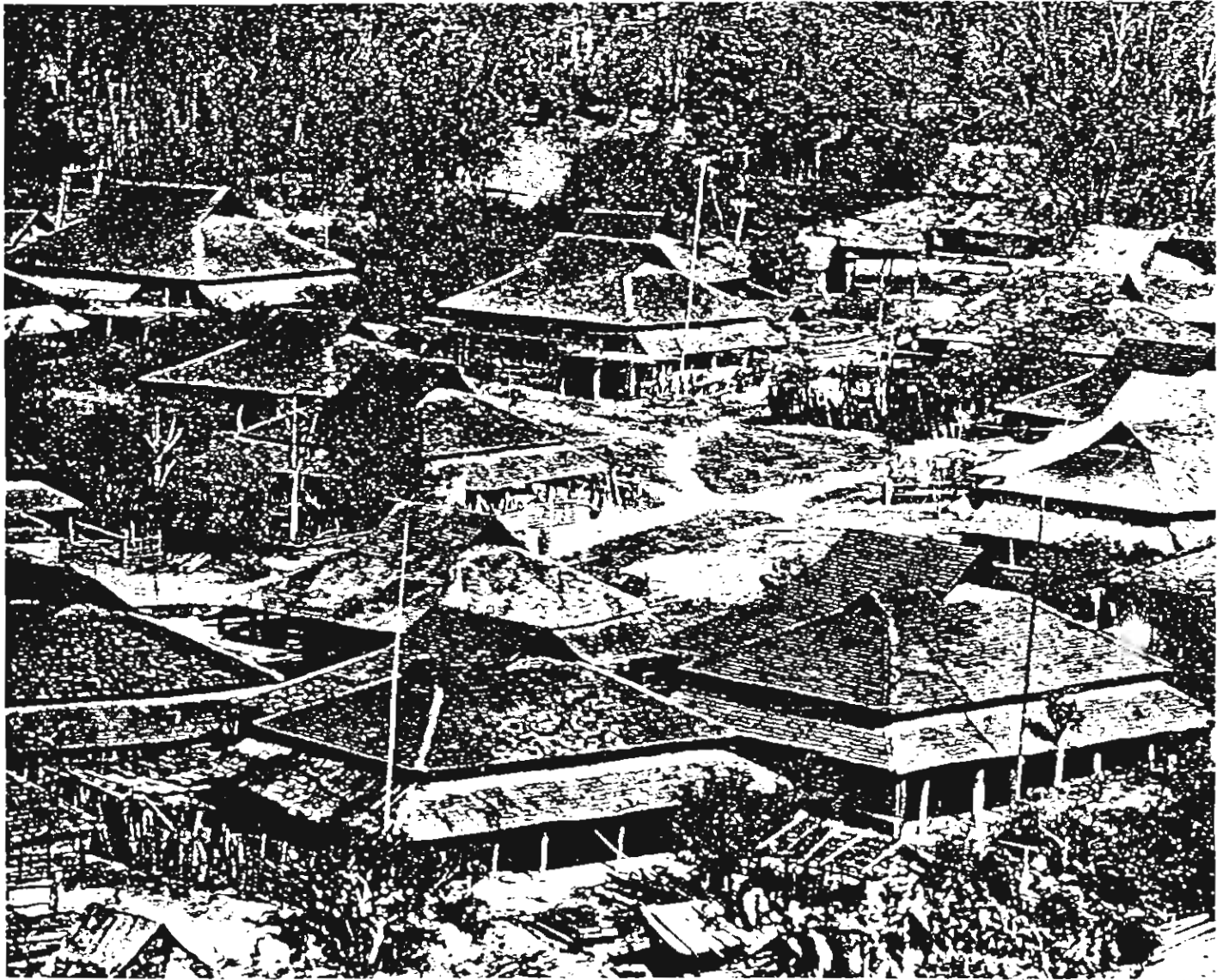
เป็นหนังสือที่สรุปมาจากวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาของ แสง มาละแซม ที่เสนอกรอบความคิด และทฤษฎีที่ศึกษาเกี่ยวกับคนยongที่ย้ายถิ่นฐานจากเมืองยongมาตั้งถิ่นฐานที่ลำพูน

- ขอบเขต และความลึกของการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเมืองและชุมชนสามารถศึกษาเนื้อหาสาระตามศาสตร์ที่ใช้ในการประเมินของสาขาเมือง และชุมชน ได้เกือบครบถ้วนยกเว้นเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาและการอนุรักษ์

- สาระสำคัญที่ค้นพบในเอกสารนี้ คือ ระบบนิเวศน์ ความเชื่อและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงมายังผังกายภาพของเมืองและหมู่บ้าน

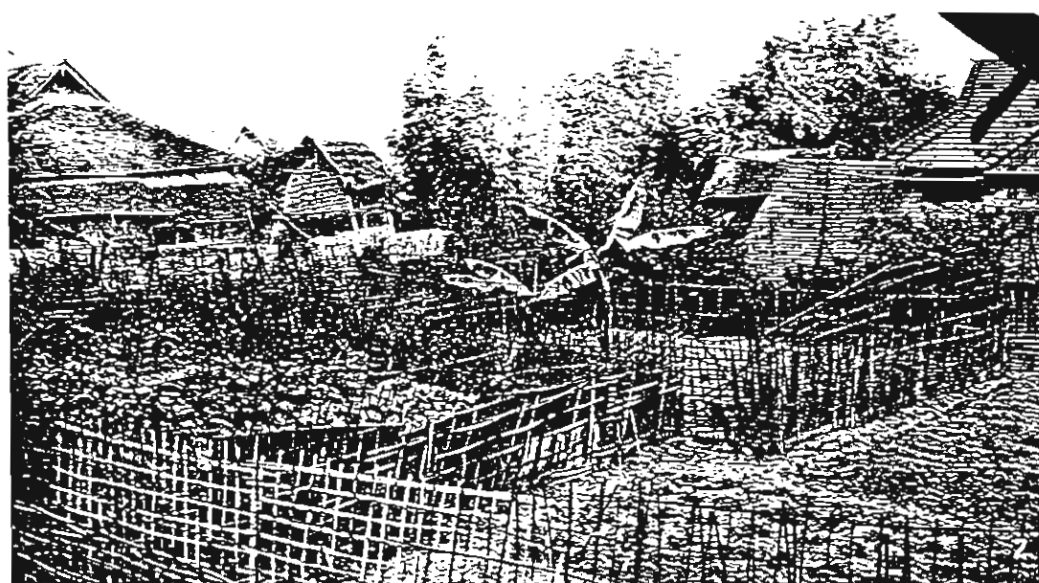
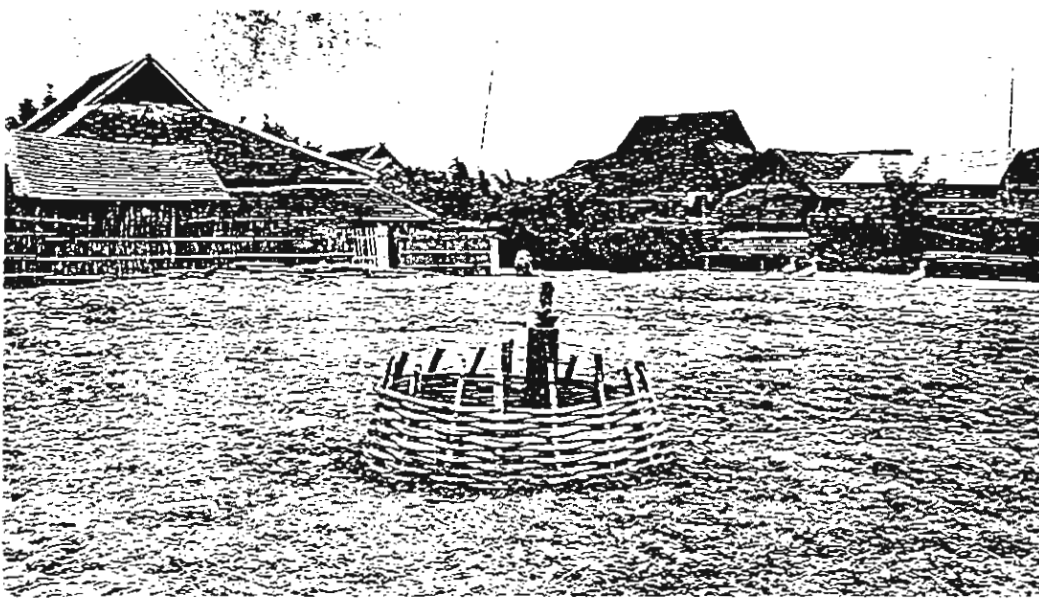

บน เสือบ้าน บ้านโหลือ ท่าวังผา จังหวัดน่าน
 ล่าง ใจบ้าน บ้านโหลือ ท่าวังผา จังหวัดน่าน
 ที่มา บ้านและหมู่บ้านพื้นถิ่น (อรศิริ ปาณินท์, 2539 : 68)

ลานไ้บ้านโนนหมู่บ้านโ้ลือที่เมืองฮาย

ทิมา สถาปัตยกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีไดโนลิสสองพันนา (จุ เนลียง เหวิน, 2538 17)

บน เสาหลักในหมู่บ้านไทลื้อ สิบสองพันนา
 กลาง ศาลเจ้าฟ้ามั่งรายที่บ้านม่อง
 ล่าง บ้านกับสวนครัวไทลื้อ สิบสองพันนา
 ที่มา : วัฒนธรรมสิบสองพันนา (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2532 : 40-41)

บน ตลาดนัดยามเช้าที่เมืองยอง
 ล่าง เมืองยองเมื่อมีงานปอยหลวง
 ที่มา คนของข้าแผ่นดิน (แสง มาละแรม, 2540 : 179) 176)

ตาราง แสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชน

ลำดับ	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่	กลุ่มนักวิชาการ				ประเภทของเอกสาร						ลักษณะงาน			เนื้อหาสาระ																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
															ประเภทงาน			ประเด็นของเนื้อหา																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																	
		งานวิจัย	งานเขียน	งานแปล	งานพิมพ์	งานวิจัย	งานเขียน	งานแปล	งานพิมพ์	งานวิจัย	งานเขียน	งานแปล	งานพิมพ์	งานวิจัย				งานเขียน	งานแปล	งานพิมพ์																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															
1	"เขียนหมู่บ้านในจังหวัดแม่ฮ่องสอน" (ฤทัย ใจจงรัก, 2520)	●	○																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																

ตาราง แสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชน

ลำดับ	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ ใหญ่	กลุ่มนักวิชาการ	ประเภทของเอกสาร	ลักษณะงาน	เนื้อหาสาระ							
					ประเภทงาน	ประเด็นของเนื้อหา						
						นักเทศน์	จารึกเทศน์	จารึก	เทศน์ในชุมชน	เทศน์ในวัด	เทศน์ในโรงเรียน	เทศน์ในมหาวิทยาลัย
9	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ ใหญ่	บชช.๒๕๒๘	เอกสาร	เทศน์ในชุมชน	•	•	•	•	•	•	•	•
10		บชช.๒๕๒๘	เอกสาร	เทศน์ในชุมชน	•	•	•	•	•	•	•	•
11	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ ใหญ่	บชช.๒๕๒๘	เอกสาร	เทศน์ในชุมชน	•	•	•	•	•	•	•	•
12		บชช.๒๕๒๘	เอกสาร	เทศน์ในชุมชน	•	•	•	•	•	•	•	•
13	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ ใหญ่	บชช.๒๕๒๘	เอกสาร	เทศน์ในชุมชน	•	•	•	•	•	•	•	•
14		บชช.๒๕๒๘	เอกสาร	เทศน์ในชุมชน	•	•	•	•	•	•	•	•
15	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ ใหญ่	บชช.๒๕๒๘	เอกสาร	เทศน์ในชุมชน	•	•	•	•	•	•	•	•
		บชช.๒๕๒๘	เอกสาร	เทศน์ในชุมชน	•	•	•	•	•	•	•	•

ตาราง แสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชน

ลำดับ	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ไทอาหม	กลุ่มนักวิชาการ	ประเภทของเอกสาร	ลักษณะงาน	เนื้อหาสาระ							
					ประเภทงาน	ประเด็นของเนื้อหา						
						แผนที่	แผนที่ทางธรณี	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางสังคม	แผนที่ทางวัฒนธรรม	แผนที่ทางเศรษฐกิจ	แผนที่ทางสิ่งแวดล้อม
1	เอกสารวิชาการ กลุ่มชาติพันธุ์ไทอาหม	บชช.๖๖๒	เอกสารวิชาการ	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์
2		บชช.๖๖๒	เอกสารวิชาการ	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์
3		บชช.๖๖๒	เอกสารวิชาการ	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์
4		บชช.๖๖๒	เอกสารวิชาการ	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์	แผนที่ทางภูมิศาสตร์

- กลุ่มชาติพันธุ์ไท ในประเทศไทย
- กลุ่มชาติพันธุ์ไท นอกประเทศไทย

ไทใหญ่ในประเทศไทย

จากการสืบค้นเอกสารวิชาการเกี่ยวกับเมืองและชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในประเทศไทยซึ่งกลุ่มใหญ่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยกระจายตัวอยู่หลายอำเภอ และยังมีกลุ่มที่กระจายตัวอยู่ในจังหวัดภาคเหนือตอนบนอีกหลายจังหวัด แต่กลุ่มที่มีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เด่นชัดที่สุด คือกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดแม่ฮ่องสอน "เยียมหมู่บ้านในจังหวัดแม่ฮ่องสอน" (ฤทัย ใจจงรัก, 2520) เป็นเอกสารที่ศึกษาในเชิงสำรวจหมู่บ้าน และบ้านไทใหญ่ในแม่ฮ่องสอน ซึ่งศึกษาถึงหมู่บ้านการรวมตัวเป็นหมู่บ้าน พื้นที่ไร่ นา ที่ล้อมรอบหมู่บ้าน และลงลึกที่ตัวบ้าน เอกสารวิชาการเกี่ยวกับเมืองและชุมชนไทใหญ่ขาดช่วงความต่อเนื่องมากกว่าทศวรรษ จึงเริ่มมีเอกสารใหม่ที่ใช้เอกสารเดิมของ ฤทัย ใจจงรัก, 2520 เป็นแนวทางในการสำรวจค้นคว้า "วัฒนธรรมของคนหลายกลุ่มที่บ้านแม่สามแลบ" (อรศิริ ปาณินท์, 2537), "หมู่บ้านและบ้านไต่ที่บ้านปางหมู" (อรศิริ ปาณินท์, 2537), "หมู่บ้านไต่ ที่บ้านเมืองปอน" (อรศิริ ปาณินท์, 2537) เป็นเอกสารที่เสนอรายละเอียดของหมู่บ้านและบ้านของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในแม่ฮ่องสอน ซึ่งเรียกตนเองว่า "ไต่" เอกสารดังกล่าวเน้นเรื่องราวของหมู่บ้าน ระบบนิเวศน์ ลักษณะทางกายภาพ ความเชื่อที่ส่งผลต่อผืนกายภาพของหมู่บ้าน รวมทั้งชี้ให้เห็นลักษณะเด่นของภูมิปัญญาชาวบ้านในการวางแผนหมู่บ้านให้เหมาะสมกับระบบนิเวศน์ และได้ความอุดมสมบูรณ์ในการดำรงชีวิต เอกสารเหล่านี้ศึกษาถึงชุมชนไทใหญ่หลายแห่งในจังหวัดแม่ฮ่องสอน แต่สรุปได้ว่าลักษณะการตั้งถิ่นฐานจะเลือกตั้งที่ใกล้แหล่งน้ำเป็นประการแรก หากแหล่งน้ำใหญ่ เช่น แม่น้ำ หมู่บ้านจะตั้งอยู่ด้านใดด้านหนึ่งของแม่น้ำ หากแหล่งน้ำเล็ก เช่น ลำธาร ลำห้วย หมู่บ้านจะกระจายตัวอยู่ 2 ฟากและข้ามไปมาด้วยสะพาน ส่วนไร่นาจะอยู่ล้อมรอบหมู่บ้าน ในหมู่บ้านจะมีระบบระบายน้ำฝนด้วยลำเหมืองเล็กๆ จากหมู่บ้านสู่ไร่นาทำให้ไร่นาอุดมสมบูรณ์และน้ำไม่ท่วมในหมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านมีลานกลางหรือช่วงบ้าน มีศาลผีประจำหมู่บ้าน และเสาหลักบ้านเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งมีวัดประจำหมู่บ้าน เอกสารดังกล่าวเป็นผลจากการสำรวจทางกายภาพ และในช่วงเวลาเดียวกันปรากฏเอกสารรายงานวิจัย "การศึกษาเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวเมืองแม่ฮ่องสอนและบริเวณเกี่ยวเนื่อง" (อรศิริ ปาณินท์ และคณะ, 2539) ซึ่งทำการวิจัยสภาพของแหล่งท่องเที่ยวเมืองแม่ฮ่องสอนทั้งหมด รวมทั้งหมู่บ้านและวัดไทใหญ่ พร้อมเสนอแนะเพื่ออนุรักษ์และพัฒนา จากบทความและงานวิจัยส่งผลมายังการผลิตหนังสือที่เน้นเรื่องราวเฉพาะ คือ "สถาปัตยกรรมไต่" (อรศิริ ปาณินท์, 2539) ซึ่งเสนอรายละเอียดการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับชุมชนเมือง ชุมชนชนบท สถาปัตยกรรมและอื่นๆ อย่างครบถ้วนทั้งในแง่ภูมิของประวัติการสร้าง ระบบนิเวศน์ ความเชื่อที่ส่งผลต่อกายภาพ การพัฒนาโลกทัศน์และสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีผลต่อชุมชนและเมืองจนถึงข้อ

เสนอแนะในการอนุรักษ์ ในเรื่องราวข้อเสนอแนะเพื่อการอนุรักษ์หมู่บ้านนี้ มีเอกสารที่เสนอต่อการประชุมวิชาการนานาชาติไทยศึกษาครั้งที่ 6 ณ จังหวัดเชียงใหม่ คือ "The Study for the Conservation of Tourism Attraction in Mae Hong Son and Its Vicinity (Ornsiri Panin, 1996) ซึ่งเสนอการอนุรักษ์กรณีศึกษาของบ้านเมืองปอน อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นหมู่บ้านไทใหญ่ที่ยังคงความเข้มของวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ได้อย่างมาก ทั้งในแง่ของผังกายภาพของการตั้งถิ่นฐานที่ตั้งกระหนาบลำห้วยแม่ปอน การรวมกลุ่มของหมู่บ้าน ลำเหมืองระบายน้ำเป็นระบบสู่ไร่นา วัดพื้นบ้าน 3 วัด และไร่นาโดยรอบ รวมทั้งสถาปัตยกรรมขนาดเล็กที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

"Mae Hong Son 95 : Development and Cultural Ecology" (Bell Berry and Team, 1995) เป็นหนังสือจากการสำรวจของนักวิชาการชาวแคนาดาและคณะนักศึกษาปริญญาโท จาก Carleton University School of Architecture ซึ่งเน้นความสนใจมายังชุมชนเมืองของแม่ฮ่องสอน ซึ่งพบว่ามีลักษณะโดดเด่นของสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมสูงกว่าแหล่งอื่นๆในภาคเหนือตอนบน เอกสารนี้เน้นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมกับผังกายภาพของเมืองและชุมชน พร้อมข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์และพัฒนา

กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่นอกประเทศไทย

กลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่นอกประเทศไทยมีกลุ่มหลักที่รัฐฉาน ประเทศเมียนมาร์ และเมืองต่างๆใกล้เคียง กระจ่ายตัวไปยังจังหวัดได้คงในสาธารณรัฐประชาชนจีน และรัฐฮัสสัมในประเทศอินเดีย แต่กลุ่มต่างๆจะเรียกชื่อต่างกัน กลุ่มไทใหญ่ในรัฐฉานเรายังรู้จักในนามของไทใหญ่หรือเจียวหรือไต กลุ่มไทใหญ่ในจีนกลายเป็นกลุ่มไทได้คง และไทใหญ่ในอินเดียคือกลุ่มไทอาหม

"เล่าเรื่องประวัติเมืองมว" (เจียง ผิง เหลียน หุ่น จิ่ง ดาว และ ทองแถม นาถจำนง, 2532) กล่าวถึงเมืองมวซึ่งเป็นชื่อดั้งเดิมของอำเภออยู่สี่ในจังหวัดปกครองตนเองของชนชาติคะฉิ่น-ไตคง (เต๋อหง) มณฑลยูนหนาน ตั้งอยู่บนฝั่งปากเหนือของแม่น้ำมวว่า เมืองมวเป็นต้นเค้าแห่งหนึ่งของชุมชนชาติไท ซึ่งตั้งถิ่นฐานแถบได้คงมานานแล้ว และสืบค้นจากตำนานและข้อมูลที่มีจารึกบันทึกไว้พบว่า การรวมตัวเป็นชุมชนและเมืองของชนชาติไทเริ่มต้นที่เมืองมวและพื้นที่ใกล้เคียง

"วัฒนธรรมได้คง : การสืบทอดและการพัฒนา" (ดาว อานจวี, 2538) เสนอรายละเอียดในการศึกษาว่า แคว้นได้คง ซึ่งเป็นอาณาจักรมาวมาแต่โบราณเป็นแหล่งตั้งถิ่นฐานของคนท้องถิ่นที่ "ตัดผมสั้นสีกลายบนตัว" ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกันกับวัฒนธรรมของกลุ่มไทและจ้วง

ชุมชนของชนชาติได้คงจะตั้งถิ่นฐานบนที่ราบลุ่มที่เหมาะสมแก่การปลูกข้าวเจ้าเป็นอาหารหลัก เรือนของคนไทได้คงตอนใต้ปลูกแบบยกพื้นสูง (ถานหลาน) มีลานบ้านไว้หน้าบ้าน ส่วนเรือนของได้คงตอนเหนือปลูกแบบ "ซื่อเหื่อย่วน" เป็นแบบเรือนจีนมีห้องต่างๆล้อมลานกลาง แต่สิ่งตกแต่งเรือนเป็นแบบไท ชาวได้คงนับถือพุทธศาสนามีประเพณีต่างๆ ตามเทศกาล

"แคว้นได้คง ถิ่นไทเหนือในยูนนาน" (เจีย แยนจง, 2538) เสนอการศึกษาเรื่องราวของหมู่บ้านคนไทได้คงที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อ รวมทั้งลักษณะของบ้าน ลานบ้าน และหมู่บ้านโดยสังเขป และ "ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับไทได้คง" (ดาว เริง หวา, 2538) เสนอการศึกษาที่แสดงรายละเอียดของชุมชนและหมู่บ้านค่อนข้างชัดเจน อาทิเช่น.....ได้คงอยู่ในมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน แบ่งการปกครองเป็น 5 อำเภอ และ 1 เมือง พื้นที่ของแคว้นได้คงเป็นท้องกระทะ ประกอบด้วยภูเขาและที่ราบ มีแม่น้ำสายสำคัญ 2 สาย คือ แม่น้ำมาวและแม่น้ำหลวง พื้นที่ดินได้คงอุดมสมบูรณ์ มีพืชพันธุ์หลากหลาย รวมทั้งสมุนไพรต่างๆด้วย ต้นไม้ใหญ่ที่สำคัญ คือ "ต้นฮอง" เป็นต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงากว้างและเป็นสัญลักษณ์ของได้คง คนไทได้คงตั้งบ้านเรือนอยู่ตามริมแม่น้ำลำคลอง หมู่บ้านจะกระจายตัวตามที่ราบ ทุกหมู่บ้านมีต้นไม้ล้อมรอบและมีต้นฮองอยู่หน้าบ้าน บ้านของคนไทเมืองมาวมีได้ถุน ส่วนในเมืองซอน เมืองหล่า เมืองวู้ เมืองติ สร้างแบบยกพื้นเล็กน้อยหรือติดดิน พื้นที่ไร่นาอยู่รอบๆหมู่บ้าน อาชีพหลักทำนาข้าวเจ้า ปลูกผักและผลไม้

เอกสารหลายรายการที่อ้างถึง แสดงความชัดเจนถึงสภาพกายภาพของหมู่บ้านในแคว้นได้คง นอกจากนั้นมีเอกสารอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นงานวิจัยทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของไทใหญ่ ได้แสดงภาพชัดเจนของหมู่บ้าน และชุมชนได้คงเช่นเดียวกัน คือ "สถานภาพการศึกษาไทเหนือ" (จ้าว หง หยิน, 2539), "ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมไต" (สมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธ์, 2540), "พงศาวดารเมืองไท" (เจ้าพญาธรรมเด่ กง ชู เจิ้น หยาง หยง เชน จ้าว หง หยิน และสมพงศ์ วิทย์ศักดิ์พันธ์, 2540), "ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมของชนชาติไท" (จ้าว หง หยิน, 2540) เอกสารทั้ง 4 รายการเป็นเอกสารในชุดวิจัยของ "ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมของชนชาติไท" ซึ่งทำการศึกษาชุมชนเมืองและหมู่บ้านของคนไทได้คงในแหล่งต่างๆ ซึ่งให้ผลสรุปออกมาที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และเมืองของได้คงในลักษณะเดียวกัน คือศูนย์กลางของกลุ่มไทได้คงอยู่ที่เมืองซอน มีเจ้าหอคำปกครองต่อเนื่องกันเป็นเวลานาน รอบหอคำมีวัด "จอง" 4 หลัง คือ จองแสง จองคำ จองเงิน และจองหอศีล "หมู่บ้าน"ซึ่งชาวไตเรียกว่า "บ้าน" มีขนาดใหญ่ 200-700 หลังคาเรือน มีวัดประจำหมู่บ้าน เมืองซอนมิใช่เป็นศูนย์กลางการปกครองเท่านั้นแต่ยังเป็นศูนย์กลางของการศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับชนชาติไต (ไทใหญ่) ด้วย บ้านเรือนในเมืองซอนที่

เรียก “เฮือนไต” เป็นเรือนแบบจีนในยุคนานฉางเป็นอิฐดิบ แต่บ้านในเมืองมาว เป็นเรือนสองชั้น มุงสังกะสี ใช้ไม้ไผ่สานเป็นฝาเรือน มีบันไดขึ้นทางด้านหน้า รั้วบ้านเป็นรั้วไม้ไผ่หรือรั้วต้นไม้ วัดจะเป็นแบบยกพื้นสูงแบบวัดไทใหญ่ในเมืองไทย

เอกสารชุดนี้เป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นเมือง และชุมชน รวมทั้งสถาปัตยกรรมเด่นชัด

“Lak-Chang : An Ethnography of Tai Village in Daikong” (Yos Santasombat, 1997) เอกสารนี้อยู่ในชุดเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว แต่ให้ข้อคิดที่แตกต่างออกไป คือ.....ไทใหญ่ในรัฐฉาน มีลักษณะเฉพาะคือนับถือศาสนาพุทธ ทำนาข้าวแบบนาดำ มีการจัดชลประทานเพื่อการทำนาอย่างคล่องตัว มีสังคมและวัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำนา.....เอกสารชิ้นนี้ตั้งคำถามว่า ใครคือไทไตคงในยุคนาน?ไทไตคงและกลุ่มไทใหญ่ในพื้นที่อื่นๆมีความเหมือนและความต่างอย่างไร?.....ไทอาหม ในรัฐอัสสัม มีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างไร? และในที่สุดได้เสนอข้อคิดว่าไทไตคง ไทอาหม ก็คือกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่จากรัฐฉาน แต่กลุ่มไตคงถูกกลืนด้วยวัฒนธรรมอื่นทำให้สภาพบ้านเรือนบางส่วนเปลี่ยนเป็นแบบจีน และไทอาหมก็ถูกกลืนด้วยวัฒนธรรมฮินดูอย่างมากมาย ทำให้เกิดการรณรงค์เพื่อรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมเอาไว้

กลุ่มชาติพันธุ์ไทอาหม

เอกสารวิชาการเกี่ยวกับเมืองและชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทอาหมมีปรากฏในการสืบค้นเพียง 4 รายการ และทุกรายการเป็นเอกสารที่เสนอในการประชุมนานาชาติไทยศึกษาครั้งที่ 5 ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ

“The Tais in Northeast India” (Buragohain Romesh, 1990), “Search for Thai-Ahom Identity in Assam” (Phukan Girin, 1990), “A Comparative Study of Some Thai Group of People of Assam India (Phookan M.N, 1990), “Some Aspects of Culture of the Buddhist Tais of Northeast India” (Boragohain Joya, 1990) เอกสารทั้ง 4 รายการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มไทอาหมในอัสสัม ในแง่ของประวัติการตั้งถิ่นฐาน ศาสนา และความเชื่อในพุทธศาสนาซึ่งแตกต่างไปจากกลุ่มฮินดูในประเทศอินเดีย รายละเอียดที่ลงลึกถึงเมืองและชุมชนมีเพียงสังเขปพอเห็นภาพได้ว่า หมู่บ้านตั้งรวมกัน มีลานกลางบ้านและมีวัดประจำหมู่บ้าน และมีกิจกรรมทางศาสนาประเพณีประกอบร่วมกันที่วัดเท่านั้น ซึ่งเป็นการสืบค้นที่ยังหลงเหลือมากเมื่อเปรียบเทียบกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเมือง และชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทกลุ่มอื่นๆ

กลุ่มนักวิชาการที่ทำการศึกษา

กลุ่มนักวิชาการที่ทำการศึกษาเกี่ยวเนื่องกับเมืองและชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่นี้มีคละเคล้ากันระหว่างนักวิชาการไทย ไทย และตะวันออก มีนักวิชาการตะวันตกเพียงรายเดียวที่เป็นนักวิชาการด้านสถาปัตยกรรมจากแคนาดาศึกษาเกี่ยวกับชุมชนเมืองของไทยใหญ่ในแม่ฮ่องสอน กลุ่มที่เสนอรายละเอียดของไทใหญ่ในไทยคือนักวิชาการไทย เสนอรายละเอียดไทใหญ่ในจีนหรือไทได้คงเป็นการศึกษาร่วมมือระหว่างนักวิชาการไทย ไทย และจีน ส่วนกลุ่มที่ศึกษาเกี่ยวกับไทใหญ่ในอินเดีย หรือไทอาหม คือกกลุ่มนักวิชาการอินเดียทั้งหมด กลุ่มไทใหญ่ในไทย และไทใหญ่ในจีนจะเสนอรายละเอียดที่เกี่ยวกับเมืองและชุมชนค่อนข้างชัดเจน แต่กลุ่มไทอาหมยังต้องการเอกสารเพิ่มเติมอีกมาก เพื่อให้เข้าใจได้ชัดเจนถึงสภาพเมืองและชุมชน

สรุปผลการประเมินสถานภาพไทศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ไทอาหม

เมื่อพิจารณาจากตารางแสดงข้อมูลพื้นฐานของเอกสารวิชาการด้านเมืองและชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ ซึ่งแยกกลุ่มย่อยเป็นไทใหญ่ ในประเทศไทย ไทใหญ่นอกประเทศไทย และไทอาหม ซึ่งจัดเป็นกลุ่มไทใหญ่นอกประเทศไทยกลุ่มหนึ่งพบว่าเอกสารในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาความรู้ มากกว่าการศึกษาวิเคราะห์ เพราะเอกสารหลายชิ้นเป็นงานวิจัยที่ยังอยู่ระหว่างดำเนินการ ยังไม่ได้ผลสรุปที่ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามเอกสารประเภทบทความวิชาการ และหนังสือหลายเล่มที่สามารถประเมินคุณค่าของเนื้อหาสาระตามศาสตร์ที่ใช้ในการประเมินในสาขาวิชานี้ได้เกือบครบถ้วน

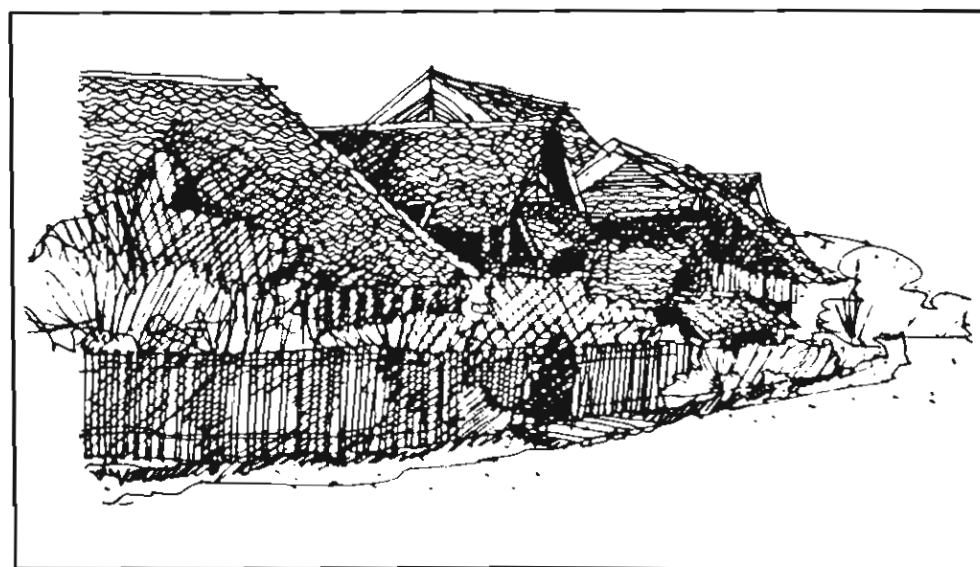
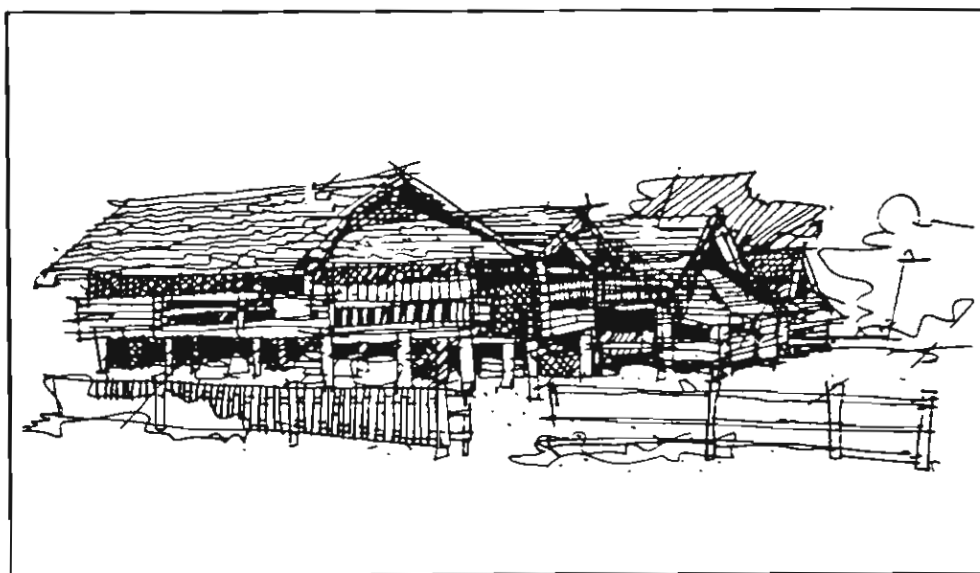
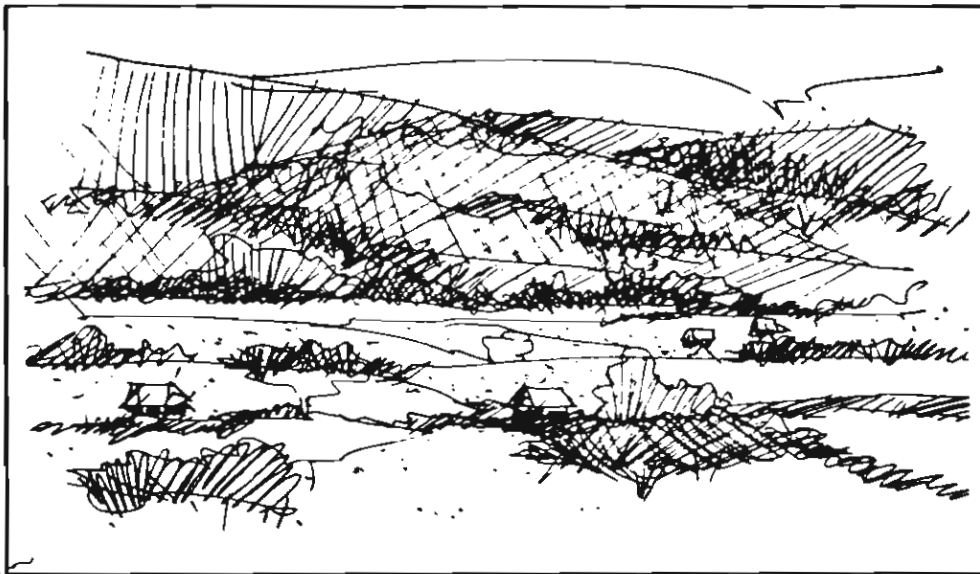
“เยี่ยมหมู่บ้านในจังหวัดแม่ฮ่องสอน” (ฤทัย ใจจงรัก, 2520) เป็นบทความซึ่งจัดว่าเป็นเอกสารนักร้องให้นักวิชาการที่สนใจเกี่ยวกับชุมชนชนบทและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นได้ทำการศึกษาค้นคว้าต่อ ทำให้เห็นลักษณะทางกายภาพซึ่งตอบคำถามได้ชัดเจนถึงความสัมพันธ์ของผังกายภาพของหมู่บ้าน และวัฒนธรรมท้องถิ่น

สถาปัตยกรรมไต (อรศิริ ปาณินท์, 2539) เป็นหนังสือที่เสนอรายละเอียดเกี่ยวกับเมือง ชุมชน หมู่บ้าน และสถาปัตยกรรมของไทใหญ่ในจังหวัดภาคเหนือตอนบน เน้นพื้นที่สำคัญคือจังหวัดแม่ฮ่องสอน หนังสือนี้เสนอกรอบความคิดที่แสดงความสัมพันธ์แนบแน่นระหว่าง ระบบนิเวศวิทยาของชุมชน ผังกายภาพของหมู่บ้าน และวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งเสนอแนะแนวทางในการอนุรักษ์ให้คงอยู่ได้ด้วย

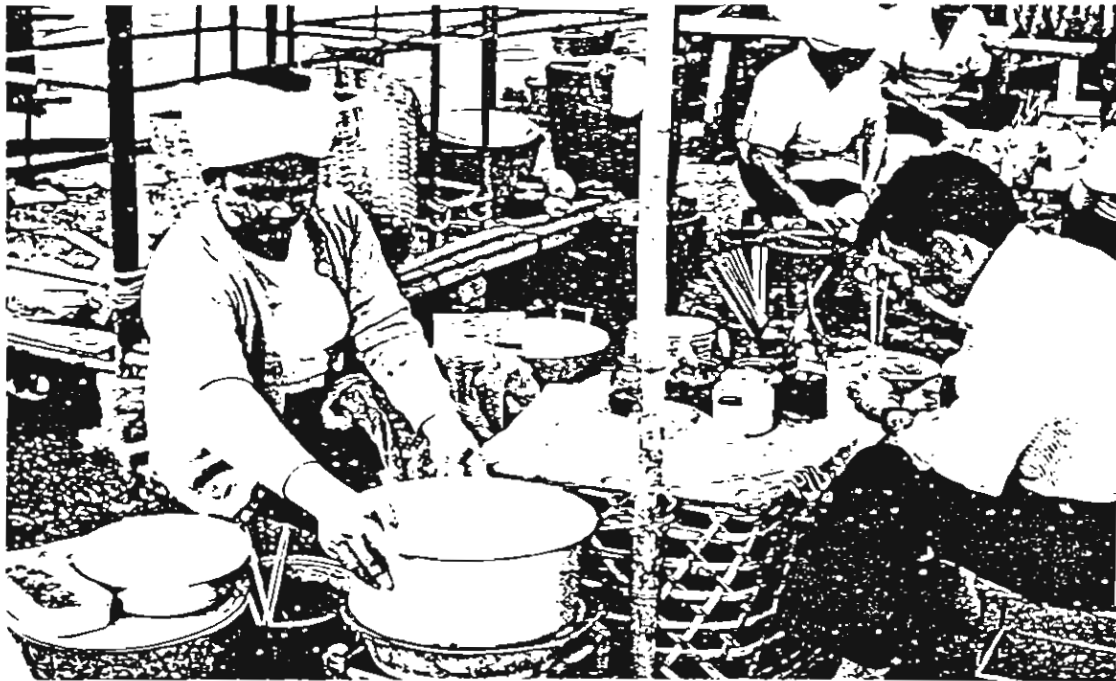
บ้านและหมู่บ้านพื้นถิ่น (อรศิริ ปาณินท์, 2539) เสนอรายละเอียดเกี่ยวกับหมู่บ้านไทใหญ่หลายแห่ง ซึ่งเน้นลักษณะเฉพาะของการตั้งถิ่นฐานและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ส่งผลต่อผังกายภาพของชุมชนและหมู่บ้าน

- เอกสารทั้ง 3 ชิ้น เน้นความสำคัญของวัฒนธรรมกับชุมชนคล้ายคลึงกันและตั้งประเด็นที่ต้องแสวงหาคำตอบต่อไปว่า ลักษณะทางกายภาพดังกล่าวจะยังคงอยู่ต่อไปได้หรือไม่ และด้วยวิธีใด

สำหรับเอกสารที่เกี่ยวกับเมืองและชุมชนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่นอกประเทศไทย มีหลายรายการที่เป็นงานวิจัยที่น่าสนใจ แต่อยู่ในระยะที่กำลังดำเนินการ คือโครงการ “ประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมของชนชาติไต” ซึ่งเป็นโครงการใหญ่ ประกอบด้วยโครงการย่อยหลายโครงการ เน้นพื้นที่ไทใต้คง ซึ่งคาดว่าโครงการนี้จะได้ค้นพบคำตอบเกี่ยวกับไทใต้คง หรือไทใหญ่ในจีนได้แจ่มชัดขึ้นเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ

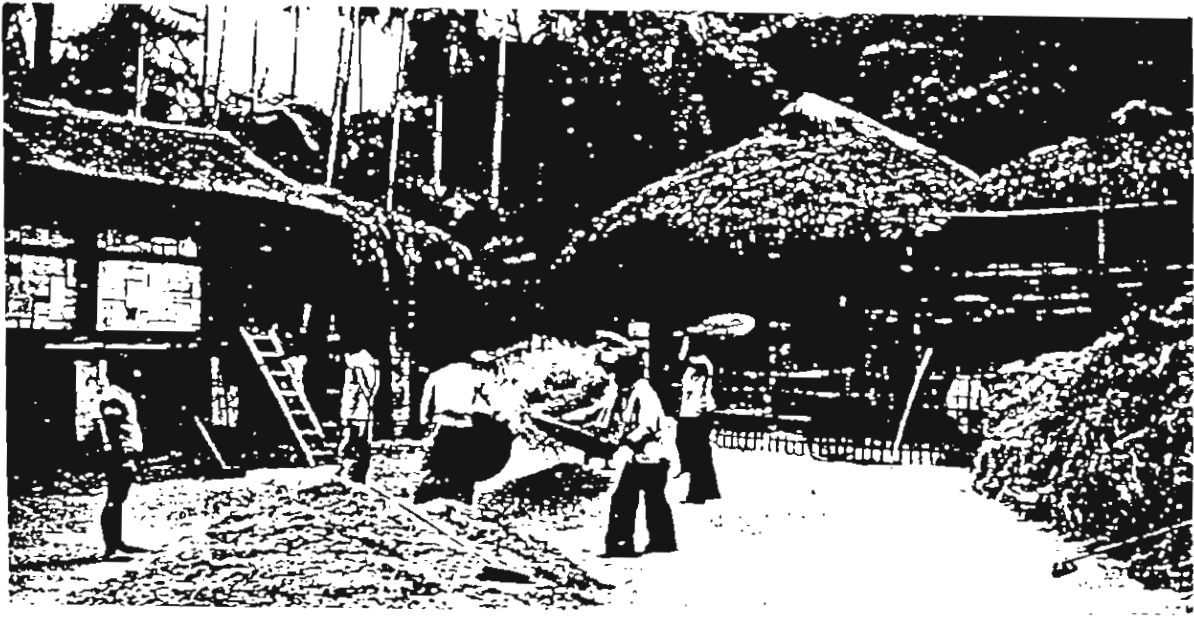
บน ภาพเ็นารของหมู่บ้านไทใหญ่ในแม่ฮ่องสอน
 กลาง หมู่บ้านไทยใหญ่ที่บ้านปางหมู จังหวัดแม่ฮ่องสอน
 ล่าง หมู่บ้านไทใหญ่ที่บ้านเมืองปอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
 ที่มา : ภาพถ่ายกรรมไค (อรศิริ ปาณินท์, 2539:30)

บน ตลาดนัดของไทยใต้คง

ล่าง ตลาดขายอาหารของไทยใต้คง

ที่มา : "ลักษณะสังคมและวิถีชีวิตของคนไทยในเขตใต้คง สาธารณรัฐประชาชนจีน : ภาพสะท้อนจากวรรณกรรม"
(ประคอง นิมมานเหมินท์ และ ดาวเชิงหวา, 2540 : 32) 34)

ลานในหมู่บ้านโทอาหม

ที่มา: สถาปัตยกรรมกลุ่มชนสายวัฒนธรรมไต-ลาว (วิโรฒ ศรีสุโร, มปป. 15)